

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Osavuosisikatsaus 2/2023

Sisällysluettelo

1	Johdanto	2
2	Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ja mittarit	2
2.1	Strategiset tavoitteet ja niiden toteutuminen	3
3	Talousarvion toteutuminen	4
3.1	Käyttötalous	5
3.2	Talousarvion toteutumiseen liittyvät riskit.....	7
3.3	Investoinnit	7
3.4	Rahoitus	9
3.5	Henkilöstö	10
3.6	Riskien hallinta	12
4	Talouden tavoiteohjelma ja sen toteutuminen	14
4.1	Talouden tavoiteohjelma	14
4.2	Tavoiteohjelman toimialuekohtainen tarkastelu.....	15
4.2.1	Yhteiset palvelut	15
4.2.2	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	16
4.2.3	Ikäihmisten palvelut.....	16
4.2.4	Perhe- ja sosiaalipalvelut	17
4.2.5	Pelastuslaitos	17
5	Toimialueiden tavoitteet ja tunnusluvut.....	18
5.1	Yhteiset palvelut.....	18
5.2	Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	20
5.3	Ikäihmisten palvelut	23
5.4	Perhe- ja sosiaalipalvelut	25
5.5	Ympäristöterveydenhuolto	27
5.6	Pelastuslaitos.....	29
5.7	Tytäryhtiöt.....	31
6	Tuloslaskelmat	33

1 Johdanto

Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden toteutumista käsitellään kuukausittain raportointijohtoryhmässä ja aluehallituksessa. Lisäksi taloudesta ja sitovien tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsauksilla aluevaltuustolle, aluehallitukselle ja tarkastuslautakunnalle. Osavuosikatsaus laaditaan kolme kertaa vuodessa; tammi-maaliskuun, tammi-kesäkuun ja tammi-syyskuun tiedoilla. Neljäs eli viimeinen raportti on tilinpäätös, joka kattaa koko vuoden seurannan. Aluevaltuustoon nähden sitovien tavoitteiden toteutumista seurataan osavuosikatsausten yhteydessä ja arvioidaan tilinpäätöksessä.

Talouden tavoiteohjelman toteutumista seurataan myös kuukausittain johtoryhmässä ja aluehallituksessa. Aluevaltuustolle talouden tavoiteohjelman toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä.

2 Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ja mittarit

Valtioneuvosto on vahvistanut kansalliset tavoitteet sosiaali- ja terveydenhuollolle sekä pelastustoimelle vuosille 2023–2026. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiset tavoitteet ovat linjassa kansallisten tavoitteiden kanssa ja ne on kuvattu kuvassa 1.

Strategiset tavoitteet

1. Toimintamme lähtökohtana on ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa.
2. Monikanavainen palveluverkkomme vastaa väestön palvelutarvetta.
3. Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat.
4. Johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen.
5. Huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta.
6. Toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa.
7. Toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista.

Siun
SOTE

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue | www.siunsote.fi

Kuva 1. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiset tavoitteet

2.1 STRATEGISET TAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

Aluevaltuustoon sitovia tavoitteita ja niistä johdettuja mittareita (taulukko 1.) seurataan joko kuukausittain tai vuositasolla. Mittaristoa käsitellään kuukausittain raportointijohdoryhmässä ja aluehallituksessa. Aluevaltuustolle mittariston toteutumisesta raportoidaan osavuosikatsausten yhteydessä. Strategiset mittarit on johdettu hyvinvointialuestrategian seitsemästä strategisesta tavoitteesta.

Hyvinvointialueen strategiset tavoitteet	Strateginen mittari	Mittarin tavoite	Mittarin tavoitearvo	Toteuma	Status	Aikaleima
Toimintamme lähtökohtana on ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa	Hyte-kerroin	Kasvaa vuoteen 2022 verrattuna	≥ 45		Valmistuu myöhemmin	
Monikanavainen palveluverkkomme vastaa väestön palvelutarvetta	Palveluverkkosuunnitelman uudistaminen	Tehty kesäkuun loppun mennessä, sitä ennen kuukausittaisena tavoitteena 16.7 prosenttiyksikön kasvu	100%	100 %	Tavoitteessa	30/06/2023
Palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat	Lakisääteiset hoito- ja palveluajat	Kokonaistaso paranee vuoteen 2022 verrattuna	> 80,0 %	84,4 %	Tavoitteessa	30/06/2023
Johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen	Tyhy-kyselyn johtamisen mittari	Kokonaistaso paranee vuoteen 2022 verrattuna	Kyllä/ei		Valmistuu myöhemmin	
Huolehdimme henkilöstön riittävyydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta	Henkilöstön pitovoima	Vakituisen henkilöstön lähtövaihtuvuus alle tavoitetason	≤ 10 %	7,8 %	Tavoitteessa	30/06/2023
Huolehdimme henkilöstön riittävyydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta	Työkykyisten päivien määrä / htv2	Kasvaa 4 % vuoteen 2022 verrattuna	> 1 päivää/htv2	12,4 %	Tavoitteessa	30/06/2023
Toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa.	Vuosikate	Vahintään poistojen suuruinen	≥ 14,4 M€	-8,5 M€	Ei tavoitteessa	30/06/2023
Toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista	Strategisen tavoitteen erillinen laadullinen arviointi	Strateginen tavoite toteutuu	Kyllä/ei		Valmistuu myöhemmin	

Taulukko 1. Strategisista tavoitteista johdetut aluevaltuustoon nähden sitovat mittarit hyvinvointialueen tasolla

- 1) Tavoitteenamme on, että toimintamme lähtökohtana on ennaltaehkäisy sekä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen yhteistyössä asukkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. Tämä strategisen tavoitteen mittarina käytetään hyte-kerointa, joka on yksi valtion rahoitukseen vaikuttavista tekijöistä. Mittarin osalta tavoitellaan hyte-kertoimen kasvamista vuoden 2023 rahoituksessa käytetystä tasosta, joka on ollut 43,8. Vuodelle 2023 asetettu tavoite on 45, tätä mittaria on mahdollista seurata kerran vuodessa, joten se valmistuu myöhemmin.
- 2) Tavoitteenamme on, että monikanavainen palveluverkkomme vastaa väestön palvelutarvetta. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia ja sitä konkretisoiva palveluverkkosuunnitelma on valmistunut ja hyväksytty kesäkuun aluevaltuuston kokouksessa. Tämä tavoite on siten toteutunut.
- 3) Tavoitteenamme on, että palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat vuoden 2023 aikana. Tähän liittyvän mittarin osalta tavoitellaan hyvinvointialueen lakisääteisten hoito- ja palveluaikojen kokonaistason paranemista vuoteen 2022 verrattuna. Hyvinvointialueella toimialueiden mittareiden keskiarvo on kesäkuun lopussa 84,4 %, joka on tavoitetason 80 % yläpuolella eli tämä tavoite on tällä hetkellä toteumassa.

- 4) Tavoitteenamme on, että johtamistamme ja palvelujen kehittämistä ohjaa henkilöstön osallistaminen toiminnan jatkuvaan parantamiseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen. Tämän tavoitteen mittaamista seurataan kerran vuodessa tyhy-kyselystä saatavalla johtamisen mittarilla, jonka kokonaistason halutaan paranevan vuoteen 2022 verrattuna, joten se valmistuu myöhemmin.
- 5) Tavoitteenamme on, että huolehdimme henkilöstön riittävydestä, osaamisesta, työhyvinvoinnista ja sitoutuneisuudesta. Henkilöstö on organisaation tärkein voimavara ja siksi tätä tavoitetta halutaan seurata kahdella mittarilla. Tavoittelemme henkilöstön pitovoiman kasvattamisesta vuoden 2022 tasosta, mittarin tavoitearvona vakituisen henkilöstön lähtövaihtuvuuden halutaan olla enintään 10. Lisäksi tavoittelemme työkykyisten päivien lisääntymistä neljällä prosentilla. Näitä mittareita on mahdollista tarkastella kuukausittain. Henkilöstöön liittyvien tietojen saatavuutta on alkuvuoden aikana vaikeuttanut henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän ohjelmistomuutos, jossa on esiintynyt sekä järjestelmätoimittajasta että palveluntuottajasta johtuvia ongelmia. Kesäkuun tietojen mukaan vakituisen henkilöstön pitovoima olisi lisääntymässä, koska henkilöstön lähtövaihtuvuus on tavoitteen mukainen. Myös työkykyisten päivien määrä on tavoitteen mukaisesti lisääntymässä, koska sairauspoissaolot näyttäsivät vähentyneen yli 12 % edellisestä vuodesta.
- 6) Tavoitteenamme on, että toimintamme on tuloksellista, laadukasta ja kustannusvaikuttavaa. Hyvinvointialueen rahoitusmallissa vuosikate on tunnusluku, jonka perusteella tulevien vuosien lainanottovaltuudet määritellään. Ensimmäisen toimintavuotemme tavoitteena on, että vuosikate on vähintään poistojen suuruinen, joka tarkoittaa 14,4 milj. euron tasoa. Tämä taso on mahdollista saavuttaa vasta ylimääräisen kertaerän kohdentumisen myötä, jonka huomioiminen vuoden 2023 talousarviossa vaatii alkuperäisen talousarvion muuttamista. Hyvinvointialue-tasolla tavoitteen toteutumista seurataan tilikauden tulossennusteen perusteella kuukausittain. Ensimmäinen arvio ylimääräisen kertaerän suuruudesta on n. 42 milj. euroa, mutta sen arvioitua suuremmasta määrästä huolimatta talouskehitys näyttää siltä, että asetettu vuosikatetavoite ei ole toteutumassa.
- 7) Tavoitteenamme on, että toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista. Tämän tavoitteen mittaamista kannattaa tehdä ensimmäisenä toimintavuotena erillisellä laadullisella arvioinnilla. Laadullinen arviointi tehdään kerran vuodessa osana tilinpäätöstä.

3 Talousarvion toteutuminen

Talousarvio muodostuu käyttötalous- ja tuloslaskelmaosasta sekä investointi- ja rahoitusosasta. Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet sekä budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot ja tulot. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulo-rahoituksen riittävyys käyttömenoihin ja poistoihin. Rahoitusosassa osoitetaan yhteenvetona rahan lähteet ja käyttö.

3.1 KÄYTTÖTALOUS

Talousarvio ja taloussuunnitelma on laadittu tuloslaskelman muotoon (luku 6). Toimialueiden lyhennyksessä tuloslaskelmassa esitetään ulkoiset tulo- ja menoerät (luku 5). Talouden tavoiteohjelmaa käsitellään erikseen luvussa 4.

Valtion rahoitukseen tulleet useat muutokset syksyllä 2022 tekivät talousarvion 2023 laatimisesta haastavaa. Aluevaltuusto hyväksyi valtion päivitettyjen rahoituslaskelmien muutoksien myötä talousarvion kuluvalle vuodelle lopulta 11,9 milj. euroa alijäämäiseksi. Tammikuun 2023 alussa VM julkaisi lopullisen hyvinvointialueiden maksatusaikataulun, jossa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen rahoitus pieneni vielä 0,9 milj. euroa. Valtion rahoitukseen on tulossa lisäksi ylimääräinen kertaerä, koska kuntien ilmoittamat talousarviotiedot poikkeavat kuntien 2022 tilinpäätöksen ennakkotiedoista valtakunnallisesti noin 600 milj. euroa. Ensimmäinen valtion tekemä arvio kertaerän suuruudesta Siun sotelle on noin 42 milj. euroa. Tuo kertaerä koostuu valtion siirtymätasauksen alenemisesta (85 milj. euroa -> 65 milj. euroa) sekä Pohjois-Karjalan laskennallisesta osuudesta valtion noin 600 milj. euron lisärahoitukseen. Tämä arvio kertaerän suuruudesta tarkentuu vasta syksyllä 2023, joten siitä syystä valtionrahoitukseen ei tehdä talousarviossa vielä virallisia muutoksia. Talousarvioon on tehty tässä vaiheessa ainoastaan kustannusneutraaleja muutoksia toimialueiden välillä, jotka johtuvat pääasiassa talouden tavoiteohjelman tarkemmasta kohdentumisesta.

Kuluvan vuoden talouden ennustamisen haastavuutta on lisännyt lukuisat oman organisaation ulkopuolelta tulevat muutokset tai muutosarviot. Taulukossa 2. on esitetty hyvinvointialueen talousarvion tiedossa olevat talouteen vaikuttavat muutostekijät eriteltyinä.

milj. euroa	TP 2022	MTA 2023	TPE 2023 OVK1	TPE 2023 OVK2	Ero rahoituksessa: a: ennakko vs. päätös	TAO:n toteutuminen: virkamiesarvio	Kertakorv aus	Valtionavustus (350M€)	Asumispaivlut	Pelan työaika	Lomapalkka velka	Yksityise n sektorin palkkavaikutukset	Muut talousarvion muutokset	Erotus TPE vs MTA, M€
Toimintatuotot	834,0	113,6	116,9	121,6	0,0	0,0	0,0	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	4,7	8,0
Myyntituotot	750,3	32,1	32,3	33,6									1,5	1,5
Maksutuotot	47,2	51,4	51,8	54,6									3,2	3,2
Tuet ja avustukset	30,2	17,1	20,4	20,4				3,3					3,3	3,3
Muut toimintatuotot	6,3	13,0	12,4	13,0										
Toimintakulut	802,8	822,4	873,5	882,2	0,0	0,0	0,0	0,0	18,0	0,8	3,0	6,6	31,4	59,8
Henkilöstökulut	400,7	444,5	445,1	448,8						0,8	3,0	6,6	-6,1	4,3
Palvelujen ostot	292,3	263,9	312,6	316,9					18,0				35,0	53,0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	60,9	57,3	60,0	60,3									3,0	3,0
Avustukset	16,0	14,6	14,7	14,1									-0,5	
Muut toimintakulut	33,0	42,1	41,1	42,1										
Toimintakate	31,1	-708,8	-756,6	-760,6	0,0	0,0	0,0	3,3	-18,0	-0,8	-3,0	-6,6	-26,7	-51,8
Valtion rahoitus	0,0	713,5	754,6	754,6	-0,9		42,0						41,2	
Rahoitusuotot ja -kulut	-1,1	-2,5	-2,5	-2,5										
Vuosikate	30,1	2,2	-4,5	-8,5	-0,9	0,0	42,0	3,3	-18,0	-0,8	-3,0	-6,6	-26,7	-10,7
Poistot ja arvonalentumiset	13,0	14,4	14,4	14,4										
Tilikauden tulos	17,1	-12,2	-18,9	-22,9	-0,9	0,0	42,0	3,3	-18,0	-0,8	-3,0	-6,6	-26,7	-10,7
Poistoeron muutos	0,4	0,3	0,3	0,3										
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	17,5	-11,9	-18,5	-22,5	-0,9	0,0	42,0	3,3	-18,0	-0,8	-3,0	-6,6	-26,7	-10,7

Taulukko 2. Tilinpäätösennuste sekä ennusteeseen vaikuttavat muutostekijät eriteltyinä

Kesäkuun tulosennuste on laadittu tiedossa olevien talousarviomuutostekijöiden sekä alkuvuoden toteuman perusteella. Tulosennusteeseen vaikuttaviin muutostekijöihin liittyen valtio on myöntänyt hyvinvointialueille 350 milj. euroa erillistä valtionavustusta toiminnan vakiinnuttamiseen. Pohjois-Karjalan osuus tästä valtionavustuksesta on lähes 10,7 milj. euroa, jota on mahdollista käyttää vuoden 2025 loppuun saakka. Vuodelle

2023 tästä erästä on ennusteessa huomioitu noin kolmasosa eli 3,3 milj. euroa. Muita muutoksia toimintatuotoissa arvioidaan olevan myyntituottojen sekä maksutuottojen talousarviota suurempi tulokertymä, joka on lähinnä lisääntyneestä asiakasmäärästä johtuvaa.

Valtionrahoituksessa on huomioitu lopullisen rahoituspäätöksen 0,9 milj. euron vähenemä sekä n. 42 milj. euron ylimääräisen kertaerän ensimmäinen tiedossa oleva arvio rahoituksen lisääntymisestä.

Muutetussa talousarviossa toimintakuluissa on tehty kustannusneutraaleja tiedossa olevia muutoksia kuluerien välillä sekä tarkennettu talouden tavoiteohjelman kohdentamista. Tulosenusteeseen vaikuttavien toimintakulujen muutostekijöiden suhteen merkittävin yksittäinen talouteen vaikuttava tekijä on yksityisten palvelutuottajien hoiva-asumiseen tekemät hintojen korotukset, joiden kustannusvaikutusten arvioidaan olevan vähintään 18 milj. euron luokkaa. Kokonaisuutena palvelujen ostojen arvioidaan ylittävän alkuperäinen talousarvio noin 64 milj. euroa ja muutettu talousarvio puolestaan olisi ylityksessä noin 53 milj. euroa. Tämä ylitys koostuu yksityisten palvelutuottajien hintojen korotuksesta sekä lähes 35 milj. euron muusta lähinnä asiakaspalvelujen ostojen ylityksestä. Palvelujen ostojen alkuperäinen talousarvio on noin 40 milj. euroa edellisvuoden toteumaa pienempi, joten palvelujen ostojen liian tavoitteellinen talousarvio tulee ylittymään merkittävästi talouden tavoiteohjelman toteuttamisesta huolimatta.

Henkilöstökuluihin on tulossa ylimääräistä kasvupainetta arviolta noin 6,6 milj. euroa vientialojen palkankorotusten myötä, koska hyvinvointialueiden työntekijöiden palkkaratkaisu oli osittain kytketty vientialojen palkkaratkaisuun. Lisäksi pelastuslaitoksen työaikaneuvottelut poikkeusluvan mukaisesta työajasta ovat tuomassa noin 0,8 milj. euron ylimääräisen kustannusvaikutuksen talousarvioon nähden. Henkilöstön saatavuus on tällä hetkellä organisaation suurin haaste ja henkilöstökulujen alkuvuoden kehityksen perusteella näyttää, että muilta osin henkilöstökulut tulisivat alittumaan noin 6 milj. euroa. Kokonaisuutena henkilöstökulujen arvioidaan toteutuvan reilut 4 milj. euroa talousarviota suurempana. Lomapalkkavelan kasvua henkilöstökuluissa arvioidaan olevan noin 3 milj. euroa.

Materiaaliostoissa alkuperäinen talousarvio näyttäisi osoittautuvan myös liian tavoitteelliseksi ja ylitystä tässä kulueräkokonaisuudessa arvioidaan tulevan noin 3 milj. euroa. Avustuksista varsinkin ikäihmisten palveluissa siirtymää palveluseleleistä palvelujen ostojen piiriin näyttäisi edelleen olevan. Muut toimintakulut näyttäisivät toteutuvan muutetun talousarvion mukaisesti.

Kun tiedossa olevat arviot sekä tulo- että menopuolen merkittävimmistä tekijöistä huomioidaan, hyvinvointialueen kuluva vuosi on muodostumassa alijäämäiseksi parhaillaan toteutuksessa olevasta talouden tavoiteohjelmasta huolimatta. Toisen osavuositarkastuksen tietojen perusteella laaditun tuloslaskelmaennusteen mukaan kuluva vuosi olisi päätymässä noin 22,5 milj. euroa alijäämäiseksi.

Aluehallituksen hyväksymän talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan talouden toteutumista on arvioitava kokonaisuutena ja aluehallitukselle laaditaan tulosenuste sekä katsaus strategisten mittareiden ja talouden tavoiteohjelman toteumasta kuukausiraportoinnin yhteydessä. Mikäli talousarvio uhkaa ylittyä, on ryhdyttävä toimenpiteisiin talousarviossa pysymiseksi. Aluehallitus päätti nimetä erillisen taloustyöryhmän maaliskuun kokouksessaan, jonka tehtävänä on yhteistyössä linjata, ohjata ja seurata hyvinvointialueen talouden johtamista ja tukea talousasioihin liittyvää valmistelua.

Aluehallituksen nimeämä taloustyöryhmä on kokoontunut 5 kertaa ennen kesälomakautta. Työryhmä on keskittynyt yhteisen tilannekuvan ja taloustilanteen tasapainottamisen korjausliikkeiden pohtimiseen, johon kuuluvat tärkeänä osana henkilöstön osallistaminen sekä laadukas ja oikea-aikainen viestintä. Työryhmä on myös pyrkinyt laatimaan pidemmän aikavälin tilannekuvan vuoteen 2026 saakka, jonka perusteella aluehallitus päätti 30.6.2023 kokouksessaan talousarvion 2024 valmisteluperiaatteet.

3.2 TALOUSARVION TOTEUTUMISEEN LIITTYVÄT RISKIT

TA23-kirjassa on nostettu esille talousarvion toteutumiseen liittyviä riskejä. Rahoituslain muutokseen liittyvä riski ei ole toteutumassa, koska ylimääräinen kertaerä kuntien tilinpäätöstietojen perusteella tullaan maksamaan siten, että se kohdistuu vuodelle 2023.

Inflaation tarkistamiseen liittyvä riski puolestaan on toteutumassa. Isojen hoivapalveluyritysten hintojen korotukset ylittävät talousarviovaraukset vähintään 18 milj. eurolla ikäihmisten palveluissa. Myös muilla palveluja tuottavilla toimialueilla on havaittavissa vastaavaa talousongelmaa, tosin pienemmässä mittakaavassa. Tähän liittyvät eurovaikutukset tarkentuvat kuluvan vuoden edetessä, nyt nämä arviot on pyritty huomioimaan talousarvion muissa ylityksissä.

Pelastuslaitoksen työaikaneuvotteluihin poikkeusluvan mukaiseen työaikaan liittyvä riski on toteutumassa. TA23-kirjassa riskin arvioitiin olevan jopa 1,2 milj. euroa, mutta tällä hetkellä näyttää, että kustannusvaikutus tulisi olemaan noin 0,8 milj. euroa.

Talouden tavoiteohjelman toteuttaminen etenee pääosin suunnitellusti. Tavoiteohjelmaan liittyvästä palveluverkon päivittämisestä on aluevaltuuston päätös kesäkuulta, joten sen valmistelua on mahdollista edistää. Organisaatiomuutoksien valmistelu on vielä kesken, joten tähän liittyvä valmistelu on realisoitumassa myöhemmin.

Henkilöstön sairauspoissaolojen kehitys on kuluvan alkuvuoden aikana toteutunut tavoitteen suuntaisesti, mikä toivottavasti näkyy myös kuormittuneisuuden vähenemisenä. Henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet puolestaan ovat edelleen olemassa, joten tähän kokonaisuuteen liittyvien riskien toteutuminen on edelleen todennäköistä. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen on varmistettava, että palkkaustaso on kilpailukykyinen yhteistoiminta-alueen sisällä ja laajemminkin, koska se vaikuttaa osaltaan osaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuuteen ja tällä on heijastusvaikutusta myös nykyisen henkilöstön pitovoimaan.

3.3 INVESTOINNIT

Vuosien 2023–26 investointisuunnitelma piti poikkeuksellisesti toimittaa ministeriöille syyskuun 2022 loppuun mennessä. Aluevaltuusto käsitteli ja hyväksyi ministeriöihin toimitetun investointisuunnitelman 27.9.2022 kokouksessaan. STM puolestaan ilmoitti ministeriöihin lähetetyn Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen investointisuunnitelman hyväksymisestä 22.11.2022. Taulukossa 3. näkyy kuluvan vuoden investointien toteutuminen.

Investointisuunnitelma 2023-2026 (1000 €)	Talousarvio 2023	Toteuma 1-3/2023	Toteuma 1-6/2023	Talousarvion toteuma%
Pysyvät vastaavat	25 518	3 549	8 924	35 %
Rakennukset	17 840	3 000	7 366	41 %
<i>Sosiaali- ja terveydenhuolto</i>	17 840	3 000	7 366	41 %
E-hanke	14 750	2 468	5 753	39 %
Muut rakennushankkeet	3 090	532	1 613	52 %
<i>Pelastustoimi</i>	0	0	0	
Laite- ja kalustohankinnat	5 458	0	989	18 %
<i>Sosiaali- ja terveydenhuolto</i>	4 238	0	346	8 %
E-hankkeen laitteet ja kalusto	259	0	0	0 %
Vuokrakohteiden kalusteet	1 054	0	0	0 %
Muut laitteet ja kalustot	2 924	0	346	12 %
<i>Pelastustoimi</i>	1 220	0	643	53 %
Pelastustoimi	500	0	24	5 %
Ensihoitopalvelut	720	0	619	86 %
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	2 220	0	0	
<i>Sosiaali- ja terveydenhuolto</i>	2 220	0	0	
Sosiaalihuollon lakisäätöiset muutokset	736	0	0	
Muut ICT investoinnit	1 484	0	0	
<i>Pelastustoimi</i>	0	0	0	
Muut investoinnit	0	549	569	
Investointituet	350	0	0	

Taulukko 3. Hyvinvointialueen investointisuunnitelman toteutuminen

Vuoden 2023 Vuosien 2023–26 investointisuunnitelman rakennushankkeista E-hankkeen kokonaiskustannusarvio on noin 69,7 milj. euroa sisältäen toimintavarustuksen. Vuoden 2023 budjetti on noin 14,8 milj. euroa, josta kesäkuun lopussa on toteutunut n. 5,8 milj. euroa (39,2 %). E-hanke kokonaisuudessaan on vaarassa ylittää indeksillä korjatun budjetin n. 1,5 milj. eurolla, mikä tarkoittaa erityistä tarveharkintaa hankkeen etenemisessä, jotta hanke toteutuu hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti. E-hankkeen 1. vaihe on valmistumassa kesällä 2024 ja E-hanke kokonaisuudessaan valmistuu keväällä 2026.

Muista rakennushankkeista Tikkamäelle G-siiven pohjakerrokseen rakennettavan päihdelääketieteen yksikön rakennustyöt ovat käynnissä ja kohde on valmistunut elokuussa. Kustannusarvio hankkeelle kokonaisuudessaan on 3,0 milj. euroa, josta kuluvan vuoden osuus on 2,4 milj. euroa. Honkalammen A-talon muutostyöt käynnistyivät helmikuussa 2023. Tiloihin tehdään toimisto- ja työtiloja sekä loppuosa vanhasta ravintokeskuksesta puretaan. Tilat valmistuvat syyskuussa 2023. Budjetti vuodelle 2023 on 0,7 milj. euroa, josta on toteutunut vajaa 0,2 milj. euroa (35,5 %).

Kokonaisuudessaan hyvinvointialueen rakennusinvestoinneista on toteutunut toisella kvartaalilla noin 7,4 milj. euroa (41 %). Laite- ja ICT-investointien hankinnat ovat vasta käynnistymässä ja toteuma on 1,0 milj. euroa (18 %). Muissa investoinneissa näkyy 0,5 milj. euron sijoitus Islabin peruspääomaan, koska vuoden 2022 lopussa purkautuneen liikelaitoskuntayhtymän toiminta siirtyi uuteen hyvinvointiyhtymään.

Investointeja vastaavat sopimuskohteet ovat toteutuneet investointisuunnitelman mukaisesti. Lieksan kaupungin kilpailuttaman vuokranantajan taseeseen rakennettavan sote-aseman toteutussuunnittelu on valmis elokuun loppuun mennessä. Rakentaminen on alkanut maarakennustöillä. Lieksan sote-aseman vuokrakustannukset pysyvät aiemmin laaditun kustannusarvion sisällä. Hanke etenee toteutusaikataulun mukaisesti.

Outokummun sote- ja pelastusasema ovat edenneet rakentamisvaiheeseen ja kohteet valmistuvat suunnitellusti lokakuun 2024 loppuun mennessä. Outokumpuun on rakenteilla myös uusi asumisyksikkö, joka valmistuu kesäkuussa 2024. Asumisyksiköitä on rakenteilla Outokummun lisäksi Polvijärvelle sekä Liperiin. Polvijärven kohteen on määrä valmistua maaliskuussa 2024 ja Liperin uudisrakennus puolestaan valmistuu syyskuussa 2023. Nurmekseen on suunnitteilla Kotirinteen asumisyksikkö, johon siirtyy Kuusikummun asumisyksikön toiminta. Kohde on suunniteltu toteutettavan vuosien 2024–2025 aikana. Kotirinne toteutetaan olemassa olevaan kaupungin omistamaan kiinteistöön muutostyönä.

3.4 RAHOITUS

Hyvinvointialueen maksuvalmius on ollut alkuvuodesta hyvällä tasolla, koska valtionrahoituksen maksuaikataulu on alkuvuosipainotteinen. Edellisen vuoden kuntayhtymän alijäämien maksuaikataulu on sovittu jäsenkuntien kanssa siten, että alijäämät tulevat katetuksi kolmessa tasasuuruudessa erässä. Tämän myötä maksuvalmiuden oletetaan pysyvän hyvällä tasolla myös tulevana kuukausina. Tytäryhtiöiden konsernitililimiittien määrittely vastaamaan parin kuukauden liikevaihtoa on mahdollistanut yhtiöiden toiminnan turvaamisen maksuvalmiuden näkökulmasta myös hyvinvointialueen toiminnan aikana.

Hyvinvointialueen kuluvan vuoden talousarviossa on merkitty otettavaksi uutta pitkäaikaista lainaa 25,5 milj. euroa ja lyhennettäväksi vanhoja lainoja 14,5 milj. euroa. Nettolainanotoksi muodostuu näin ollen 11,0 milj. euroa. Pitkäaikaisten lainojen lisäyksen on suunniteltu kohdistuvan pääasiassa E-hankkeeseen. Pitkäaikaisen lainan kilpailutus on tarkoitus tehdä syksyllä 2023.

Parhaillaan on talousyksikössä valmistelussa maksuliikenteen kilpailutuksen määrittelyvaihe. Nykyinen maksuliikennesopimus päättyy kuluvan vuoden lopussa. Korkomarkkinoilla on tapahtunut merkittävä muutos edellisestä vuodesta, kun pitkään jatkunut negatiivisten korkojen aika on normalisoitunut. Tällä hetkellä keskustellaan useiden rahoituslaitosten kanssa siitä, minkälaisia mahdollisuuksia on hyödyntää hyvinvointialueen hyvä maksuvalmiustilanne taloudellisesti. Korkokustannusten merkittävä nousu asettaa paineita myös korkokulujen hallintaan. Siihen pyritään edelleen varautumaan riittäväillä korkosuojausjauksilla.

Hyvinvointialueen pitkäaikaisten lainojen kokonaismäärä kesäkuun lopussa oli 173,2 milj. euroa, mikä on noin 19,6 % hyvinvointialueen toimintakulujen ennusteesta. Konsernitasolla lainojen kokonaismäärä puolestaan on 195,6 milj. euroa.

3.5 HENKILÖSTÖ

Laadukkaiden ja riittävien sote-palvelujen saatavuus edellyttää osaavaa henkilöstöä. Sote-henkilöstön riittävyys ja saatavuus ovat heikentyneet merkittävästi viime vuosina niin valtakunnallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Pohjois-Karjalassa lääkäreiden saatavuus on ollut jo pitkään haaste. Parin viimeisen vuoden aikana myös hoitohenkilöstön sekä eräiden muiden henkilöstöryhmien (esimerkiksi sosiaalityöntekijät ja psykologit) saatavuus on heikentynyt merkittävästi.

Taulukossa 4. on kuvattu henkilöstömäärän kehitys toimialueittain vuosien 2021–2023 aikana. Henkilöstömäärä oli 30.6.2023 tilanteessa 7 172 henkilöä, kun se edellisenä vuonna samaan aikaan oli 6 918. Henkilöstömäärän kasvu johtuu opiskeluhuollon henkilöstön siirtymisestä hyvinvointialueelle sekä henkilöstömitoitusten kasvusta sosiaalipalveluissa. Yhteisistä palveluista siirrettiin osa varahenkilöstöstä, eli pitkät sijaiset toimialueille, mikä osaltaan lisää palvelutuotannon toimialueiden henkilöstömääriä ja näkyy yhteisten palvelujen henkilöstömäärän laskuna.

Toimialue	1.1.-30.6.2023	2022	2021	Muutos 2021 - 2023
Ikäihmisten palvelut	2192	1903	1808	21,2 %
Perhe- ja sosiaalipalvelut	1003	903	859	16,8 %
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	2704	2536	2582	4,7 %
Yhteiset palvelut	872	1192	1155	-24,5 %
Ympäristöterveydenhuolto	56	53	53	5,7 %
Pelastuslaitos	345	331	317	8,8 %
Yhteensä:	7172*	6918	6774	5,9 %

*vuoden 2023 summiin liittyy epävarmuutta
hr-järjestelmän haasteista johtuen

Taulukko 4. Henkilöstömäärän kehitys toimialueittain vv. 2021–2023

Hoito- ja hoivahenkilöstön rekrytointihaasteiden ratkaisemiseksi yksi mahdollisuus on kansainvälinen rekrytointi. Sen kilpailutus on käynnistetty yhteistyössä yhteistoiminta-alueen muiden hyvinvointialueiden kanssa. Kilpailutuksen toteuttaa Sansia Oy.

Strategiset tavoitteet

Yksi strategisista tavoitteista on, että vakituisen henkilöstön lähtövaihtuvuus on korkeintaan kymmenen prosenttia. Tämä tavoite toteutuu kaikilla toimialueilla (taulukko 5). Pelastuslaitoksella lähtövaihtuvuus on selvästi vähäisintä. Yleisintä se on ikäihmisten ja ympäristöterveydenhuollon toimialueilla, mutta niissäkin jäädyään alle kymmenen prosentin.

12 kk:n kumulatiivinen lähtövaihtuvuus ilman eläköityneitä ja menehtyneitä 30.6.2023			
		Vakituisen henkilöstön määrä 30.6.2023	Vaihtuvuus %
Ikäihmisten palvelut	189	2086	9,06 %
Pelastuslaitos	13	296	4,39 %
Perhe- ja sosiaalipalvelut	77	914	8,42 %
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	181	2623	6,90 %
Ympäristöterveydenhuolto	5	55	9,09 %
Yhteiset palvelut	64	811	7,89 %
HVA yhteensä:	529	6785	7,80 %

Taulukko 5. Henkilöstön kumulatiivinen lähtövaihtuvuus tammi-kesäkuu 2023.

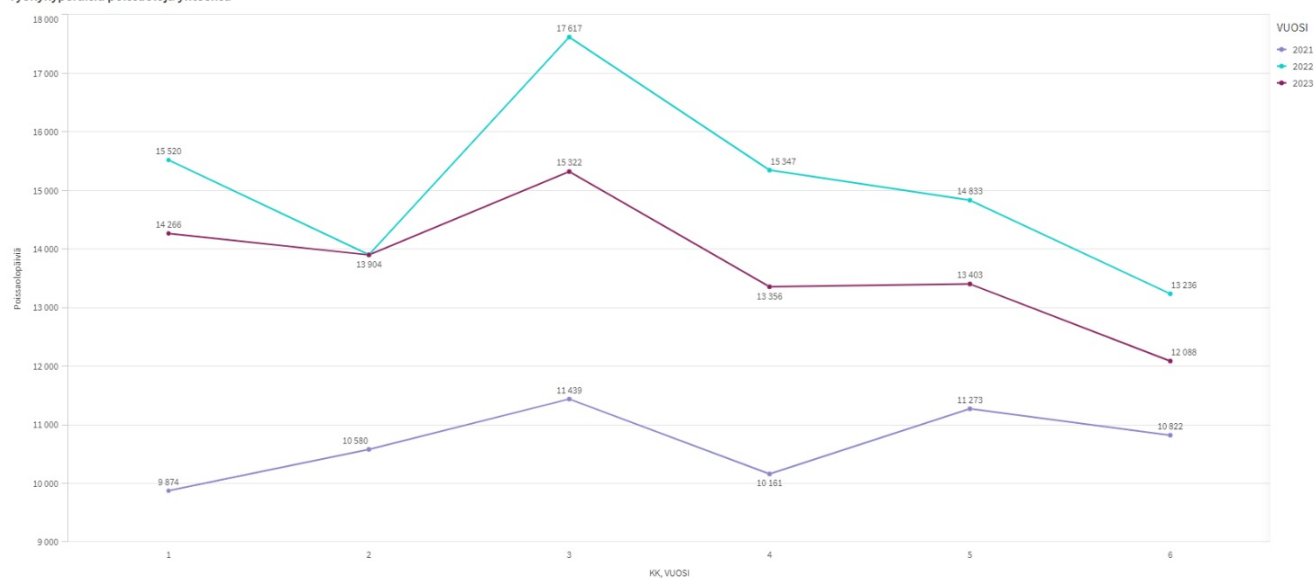
Työkyky

Toinen henkilöstöön liittyvä strateginen tavoite on lisätä työkykyisten päivien määrää 4 % vuoteen 2022 verrattuna. Hyvin haastavaan edellisvuoteen nähden vuoden 2023 ensimmäinen puolisko on ollut merkittävästi parempi. Työkykyiset päivät ovat lisääntyneet verrattuna viime vuoden tammi-kesäkuun tarkastelujaksoon noin 9 %. Kääntäen työkykyperäisten poissaolojen kokonaismäärä on laskenut vuoden 2022 tasosta (Kuvio 1). Merkittävän eron viime vuoteen selittää, ettei koronasta käytännössä aiheudu suoraan tai välillisesti poissaoloja.

Korvaavan työn (Sisu-työ) käyttö on ollut vuoden 2023 alusta aktiivisempaa edellisvuoteen verrattuna. Kasvua verrattuna edellisvuoteen on 24 % (v. 2022 1968 päivää v. 2023 2439 päivää). Korvaavan työn lisäksi tehdään myös muita hetkellisiä työnjärjestelyitä työntekijöiden työssä pysymiseksi työkyvyn alentuessa, jonka vuoksi tilastointiin ei kaikilta osin kerry täysin se laajuus niistä työkykylähtöisistä työjärjestelyistä, joita hyvinvointialueella todellisuudessa tehdään. Yleisesti halu ratkoa työkykyhaasteita on esihenkilöillä ja työntekijöillä korkealla tasolla.

Akuutin koronatilanteen väistyessä tulee toimialueilla, palvelualueilla ja työyksiköissä kiinnittää huomiota työhyvinvoinnin edistämiseen, henkilöstöjohtamiseen ja proaktiiviseen työkykyjohtamiseen. Lähtökohtaisesti paras työkykyperäinen poissaolo on sellainen, jota ei koskaan pääse syntymään. Työkyky rakentuu kokonaisuuksista, joista terveys on vain yksi osa. Motivaatio, osaaminen, työn sisältö, työolosuhteet ja työyhteisö ovat kaikki tekijöitä, joilla on merkittävä vaikutus työntekijöiden työhyvinvoinnin ja työkyvyn kokemukseen. Nämä ovat myös asioita, joihin voidaan työyhteisöissä itse tai yhdessä vaikuttaa. Kiinnittämällä huomiota työhyvinvoinnin kokonaisuuteen laadukkaasti johtamisen kautta saadaan ehkäistyä poissaoloja ja toisaalta vaikutettua syntyneiden poissaolojen pituuteen.

Työkykyperäisiä poissaoloja yhteensä

Kuvio 1. Työkykyperäiset poissaolot ajalla 2021–2023 (tammi-kesä)

Palkkaharmonisointia koskevat keskustason neuvottelut päättyivät kesäkuussa, viimeinen neuvottelu oli 14.6.2023. Erimielisiksi jäätiin harmonisaation kestosta ja kahdesta kärkipalkasta. Elokuussa käynnistetään harmonisaation maksamisprosessiin liittyvä valmistelu.

3.6 RISKIEN HALLINTA

Toimialuejohtajat ovat arvioineet toimialueeseensa kohdistuvat riskit aluehallituksen 26.1.2023 päättämän ohjeen mukaisesti. Riskit arvioidaan riskityypeittäin (strateginen, operatiivinen, taloudellinen, vahinkoriski) niiden vaikutuksen ja todennäköisyyden perusteella. Saadun riskiluvun mukaan riski on joko vähäinen, kohtalainen tai merkittävä. Lisäksi arvioidaan riskin hallinnan taso – riittävä, kohtalainen tai riittämätön. Arviointia on hallintojohtajan ohjeistamana laajennettu niin, että kunkin havaitun riskin osalta todetaan keskeisin strateginen tavoite, johon riski liittyy.

Hyvinvointialue varmistaa riskienhallinnalla strategisten tavoitteiden toteutumista. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiset tavoitteet on esitetty edellä Kuvassa 1.

Hyvinvointialueen merkittävin riski strategisten tavoitteiden toteutumiselle kaikilla toimialueilla on riittävän henkilökunnan saatavuus. Henkilökunnan saatavuus on valtakunnallinen haaste, eikä siihen ole nopeita ratkaisuja näköpiirissä. Henkilöstöä rekrytoidaan suoraan ja vuokravälitysyriksen kautta, mutta tarvetta vastaavaa määrää ei saada. Henkilöstön saatavuutta edistetään useilla toimenpiteillä kuten työnantajan maineen vahvistamisella sekä työolosuhteiden ja henkilöstöjohtamisen kehittämällä. Lisäksi henkilöstön saamiseksi käytössä on kansainvälinen rekrytointi ja oppisopimuskoulutus.

Strategisten tavoitteiden toteutumisen ja toiminnan kehittämisen haasteena on myös se, kuinka hyvinvointialueella pystytään vastaamaan yhteiskunnallisista muutoksista heijastuviin palvelutarpeen muutoksiin sekä kuinka hyvinvointialue onnistuu kilpailussa henkilökunnan rekrytoinnissa. Henkilöstön rekrytoinnissa onnistuminen edellyttää panostamista myös veto- ja pitovoimaa vahvistaviin toimenpiteisiin ja palvelutarpeen muutoksiin vastaaminen edellyttää ennakoitua ja varautumista.

Strategisten tavoitteiden toteutumista uhkaa myös tietojärjestelmien toimintavarmuuden puute sekä virheellisesti toimivat ja riittämättömät ohjelmat. Tietojärjestelmien merkitys korostuu muun muassa asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistamisessa, tietojohdamisessa ja digitalisaation kehittämisessä. Toimenpiteenä riskien hallitsemiseksi on uuden asiakas- ja potilastietojärjestelmän hankinnan käynnistäminen mahdollisesti yhteistyössä muiden hyvinvointialueiden kanssa. Lisäksi Etelä-Savon hyvinvointialue - Eloisa ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialue - Siun sote ovat käynnistäneet yhteistyön digitaalisen palvelualustan hankinnan valmistelussa. Tavoitteena on hankkia ja kehittää asiakkaiden ja potilaiden asiointia sujuvoittava digitaalinen kokonaisuus sosiaali- ja terveyspalveluihin. Maailmanpoliittinen tilanne on lisännyt myös tietoturvaan kohdistuvia uhkia ja riskejä. Tämä on otettava huomioon tietoisena varautumisena kehitettäessä digitaalisia palveluja.

Valtuusto teki päätöksen palvelustrategiasta ja palveluverkosta kesäkuussa (§ 44/22.6.2023). Palvelustrategian ja palveluverkon toimeenpanon haasteena riskinarvioinnissa nousi esille toiminnan kehittämisen mahdollinen pirstaloituminen. Digitaalisten palvelujen ja liikkuvia palvelujen kehittäminen tulisi tapahtua suunnitellusti huomioiden poikkihallinnolliset palvelukokonaisuudet ja asiakkaiden käyttökokemukset.

Hyvinvointialueen saama rahoituksen määrä on kuluihin nähden niukka. Ennuste tilikaudesta on alijäämäinen. Talouskehitys näyttää siltä, että asetettu vuosikatetavoite ei ole toteutumassa. Tilanteen korjaamiseksi hyvinvointialueella toteutetaan talouden tavoiteohjelma, jolla kulukehitystä pyritään hillitsemään. Lisäksi talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaisesti toiminnan ja talouden toteutumista käsitellään kuukausittain raportointijohtoryhmässä sekä aluehallituksessa.

Tytäryhtiöiden merkittävimmät riskit liittyvät korkeaan lainamäärään korkotason nousun myötä (Tikkamäen Palvelut) sekä talouden sopeuttamisen paineisiin asiakkaiden siirtyessä toiselle palvelutuottajalle (Siun työterveys) ja emon talouden tavoiteohjelman edellyttämien säästötoimien takia (Polkka). Riskejä hallitaan korkosuojauksilla, palveluverkon ja palveluostojen rationalisoinnilla sekä talouden eri sopeuttamistoimilla.

4 Talouden tavoiteohjelma ja sen toteutuminen

4.1 TALOUDEN TAVOITEOHJELMA

Talousarvion täytäntöönpano-ohjeiden mukaan talouden tavoiteohjelman perusajatuksena on, että siitä valmistellaan jatkuva organisaation toiminnan- ja talouden ohjauksen työkalu, jonka avulla seurataan toiminnallisen uudistamisen taloudellisia vaikutuksia viiden vuoden periodilla. Ensimmäinen talouden tavoiteohjelma ulottuu siten vuoteen 2027 saakka, jossa ensimmäisen vuoden sopeuttamistavoite (26 milj. euroa) on niin merkittävä, että sen toteuttamiseksi tarvitaan koko organisaatorakenteen ja palveluverkon tarkastelua.

Vuoden 2023 taloudellisen tavoitteen saavuttaminen tarkoittaa 3,1 % toimintakulujen säästötavoitetta tai vastaavasti toimintatuottojen lisääntymistä. Talouden tavoiteohjelman toteutumista seurataan sen valmistumisen jälkeen kuukausittain johtoryhmässä sekä aluehallituksessa. Aluevaltuustolle tavoiteohjelman toteutumisesta raportoidaan osavuosisikatsausten yhteydessä.

Toisen kvartaalin perusteella tehty tarkastelu osoittaa, että talouden tavoiteohjelmasta (taulukko 6.) on toimialuejohtajien mukaan toteutunutta 24,9 milj. euroa (96 %). Epävarmoja tai aloittamatta olevia toimenpiteitä on 1,7 milj. euroa (6,5 %). Tulosenusteessa on arvioitu, että talouden tavoiteohjelma tulisi toteutumaan täysimääräisesti, koska palveluverkon valmisteluun liittyviä kokonaisuuksia on mahdollista edistää aluevaltuuston kesäkuun päätöksen jälkeen.

Toimialue	Aloittamatta	Toteutuu osittain	Toteutuu	Toteutunut	Yhteensä	Alkup. Tavoite	Toteutuu	Toteuma %	Ero M€
10 Perhe- ja sosiaalipalvelut	0,6	2,3	0,5	0,3	3,8	3,8	3,2	83 %	-0,6
20 Ikäihmisten palvelut	0,6		4,5	0,2	5,3	5,3	4,7	89 %	-0,6
30 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	0,5	0,7	4,3	3,8	9,2	9,2	8,8	95 %	-0,5
70 Pelastuslaitos			0,3	0,1	0,4	0,5	0,4	74 %	-0,1
80 Ympäristöterveydenhuolto			0,0		0,0	0,0	0,0		0,0
90 Yhteiset palvelut yhteensä	0,0	1,4	6,0	0,5	7,8	7,1	7,8	110 %	0,7
92 Hallintopalvelut		0,6	0,3		0,9	2,0	0,9	42 %	-1,2
94 Henkilöstöpalvelut			1,6		1,6	1,5	1,6	108 %	0,1
95 Strategia- ja konsernipalvelut			0,3		0,3	0,3	0,3	100 %	0,0
96 Talouspalvelut		0,8	3,6	0,2	4,6	2,8	4,6	163 %	1,8
99 Hyvinvointialueen hallinto			0,2	0,3	0,5	0,5	0,5	111 %	0,1
Yhteensä	1,7	4,4	15,7	4,8	26,6	26,0	24,9	96 %	-1,1
	6,5 %	16,4 %	58,9 %	18,2 %	100,0 %				

Taulukko 6. Talouden tavoiteohjelman toteutuminen toimialueittain

4.2 TAVOITEOHJELMAN TOIMIALUEKOHTAINEN TARKASTELU

4.2.1 Yhteiset palvelut

Yhteisten palvelujen talouden tavoiteohjelmassa tavoitellaan 7,1 milj. euron toiminnan tehostamista talousarvioon nähden. Tämän hetken arvioiden mukaan tavoiteohjelma olisi toteutumassa vähintään 7,8 milj. euron suuruisena (110 %).

Hallintopalvelut

Hallintopalveluihin kohdistetusta noin 2,0 milj. euron tavoiteohjelmasta on toteutumassa noin 0,9 milj. euroa. Laitoshuollon- ja ateriapalvelujen oston runsaan alentamistavoite ei pääasiassa ole toteutumassa. Palveluverkkopäätökseen sidotut toimintayksikkömuutokset on huomioitu kevään mukaisina, mutta niiden euromääräinen vaikutus jää kuitenkin varsin pieneksi ja uusia toimintapisteitä on tullut tänä vuonna lisää. Hallintopalvelujen tavoiteohjelmaan sisältyi esitys lisätä keskitettyä tukipalveluresurssia organisaation eri tehtävissä, millä olisi vapautettu sote-ammattilaisia varsinaiseen tehtäväänsä ja tämän myötä olisi tavoitteellisesti voitu vähentää sijaisten käyttöä. Tavoitteesta on voitu toteuttaa HR:n tuella vain noin 1/3, henkilöstöjärjestelyjen ketjua ei ole saatu vietyä kaikissa kohteissa loppuun niin, että tehtävien ketjuttaminen suunnitelmallisesti olisi realisoitunut. Tavoiteohjelman muut kohdat ovat pitkälti hallintopalvelujen työnjohdon alla ja ovat toteutumassa. Hallintopalvelujen tavoiteohjelman toteutumaton osa kompensoituu muualla yhteisten palvelujen sisällä.

Mahdollisesti toteuttamatta jäävien tai siirtyvien toimenpiteiden tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä toimialuejohtajan johdolla. Ongelmallisin tilanne on sihteerityövoiman osalta, jota substanssitoimialueilla on tarve lisätä, mutta johon tukipalveluilla ei ole resursseja.

Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalveluihin kohdistettu noin 1,5 milj. euron tavoite toteutuu suunnitelman mukaisesti.

Strategia- ja konsernipalvelut

Strategia- ja konsernipalvelujen toimintaa ohjaa hallintosäännössä määrättyjen tehtävien toteuttaminen mm. osallisuusvaliokunnan, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan sekä tulevaisuuslautakunnan valmistelu ja päätösten toimeenpano sekä kehittämysyksikön hanketoiminta. Keskeinen tehtävä on tällä hetkellä osallistua palvelustrategian toteutumisen varmistamiseen. Lisäksi konserniohjaus ja sen kehittäminen on nyt toiminnan keskiössä. Kehittämysyksikön toimintaa ja taloutta ohjaavat eri hankkeiden rahoituspäätökset. Talouden tavoiteohjelmassa asetettua tavoitetta ei strategia- ja konsernipalveluissa ole mahdollista saavuttaa kuluja leikkaamalla, mutta yksikön toiminta tuottaa kehittämishankkeiden avulla toimialueille runsaasti konkreettisia kehittämistoimenpiteitä ja resursseja, jotka mahdollistavat säästöjen syntymistä toimialueilla. Hankkeilla rahoitetaan mm. tietojärjestelmien käyttöönottoja, henkilöstön kehittämistä ja palvelujen muutoksia, jotka ovat välttämättömiä ja muutoin olisivat rasittamassa eri toimialueiden taloutta. Näin ollen strategia- ja konsernipalveluihin kohdistettu noin 0,3 milj. euron tavoite on toteutumassa suunnitelman mukaisesti.

Talouspalvelut

Talouspalvelujen talouden tavoiteohjelman laskennallinen tavoite on 2,8 milj. euroa. Talouspalveluissa ei ole toteutumatta jääviä toimenpiteitä. Tällä hetkellä epävarmuutta on toimitilojen käytön tehostamisessa sekä ulkopuolisten vuokratilojen vähentämistavoitteessa, joista noin kolmannes on toteutumassa. Tämän tavoitteen tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä. Lisäksi vuodelta 2022 on hyvinvointialueen ICT-valmistelusta siirtynyt tuloja noin 1,5 milj. euroa digipalveluihin. Parhaillaan selvitetään usean rahoituslaitoksen kanssa siitä, minkälaisia mahdollisuuksia on hyödyntää hyvinvointialueen hyvä maksuvalmiustilanne talletuskorkojen avulla taloudellisesti. Kokonaisuutena talouspalvelujen tavoiteohjelman arvioidaan tällä hetkellä toteutuvan 4,6 milj. euron suuruisena (163 %).

Hyvinvointialueen hallinto

Hyvinvointialueen hallinnon talouden tavoiteohjelman laskennallinen tavoite on 0,5 milj. euroa. Tämä toteutetaan siten, että markkinointibudjettia pienennetään kuluvalle vuodelle, hoitotyönjohtajan palkkaaminen ei toteudu ja hyvinvointialueen valmistelusta siirtyy tuloja vuodelta 2022 0,3 milj. euroa kuluvalle vuodelle.

4.2.2 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Tavoiteohjelman (9,2 milj. euron) sopeutukset toteutuvat budjettitekniesten muutosten osalta sekä rekrytointien viivästyttämisen/toteuttamisen osalta. Palveluverkkoa koskeviin muutoksiin (0,4 milj. euroa) liittyvät toimenpiteet ovat aloittamatta. Ongelmia toteutumisessa on asiakasmaksuissa ja aineiden ja tarvikkeiden osalta mm. lääkkeissä ja hoitotarvikkeissa. Myyntituotoissa alkuperäiseen tavoitteeseen verrattuna ollaan pääsemässä parempaan tulokseen, koska erikoissairaanhoidossa on ollut arvioitua enemmän ulkopaikkakuntalaisia.

Mahdollisesti toteuttamatta jäävien tai siirtyvien toimenpiteiden tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä toimialuejohtajan johdolla.

4.2.3 Ikäihmisten palvelut

Tavoiteohjelman (5,3 milj. euroa) toteuttaminen toimialueella etenee suunnitellusti. Hinnanmuutoksiin liittyvät toimenpiteet on tehty. Toiminnan tarkastelun toimenpiteet ovat aktiivisesti työn alla ja etenevät suunnitellusti. Tavoiteohjelman toimialueen palvelurakennetta koskevat toimenpiteet (0,6 milj. euroa) toteutetaan syksyn 2023 aikana, mikäli esteitä ei tule muilta tahoilta. Toimenpiteinä tavoiteohjelmassa ovat mm. asumisen monipuolistaminen, erityisesti yhteisöllisen asumisen lisääminen. Ohjelmassa on myös työhyvinvoinnin ja työyhteisöjen tukeminen sekä SISU-työn tekeminen, jolla vahvistetaan työkykyisyyttä. Keskeisenä tavoitteena tavoiteohjelmassa on oman palvelutuotannon tehokas käyttö.

Mahdollisesti toteuttamatta jäävien tai siirtyvien toimenpiteiden tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä toimialuejohtajan johdolla.

4.2.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut

Talouden tavoiteohjelmassa asetetut tavoitteet (3,8 milj. euroa) ovat toteumassa suurilta osin. Lapsiperheiden palveluissa ostopalvelujen käyttöä on voitu vähentää oman toiminnan lisäämisen sekä palvelun myöntämisperusteiden tarkentamisen myötä. Tavoiteohjelmassa asetettuun tavoitteeseen ei kesäkuun lopun tilanteen mukaan kuitenkaan aivan ylletä.

Lastensuojelussa ostopalvelujen seuranta ja palvelujen kohdentumista on tehostettu palvelupyynnötiimin avulla. Omien lastensuojeluyksiköissä käyttöaste on 100 % lukuun ottamatta yksikköä, jossa on väliaikaisesti vähennetty paikkoja vaikeahoitoisten asiakkaiden vuoksi. Em. tavoiteohjelman tavoite käyttöasteen nostamisesta toteutuu. Samaan aikaan lastensuojelun laitospalvelujen tarve ja hankintakulut ovat kasvaneet, eivätkä ostot ole sen vuoksi vähentyneet ja tulevat ylittämään talousarvioon varatut määrärahat.

Työikäisten palveluissa tavoitteet toteutuvat osittain, mikäli välivuokra-asuntoja saadaan suunnittelun mukaisesti. Keskustelut Joensuun kaupungin kanssa asuntojen vuokraamisesta jatkuvat. Hallitusohjelman kirjausten mukaan uusi vammaispalvelulaki liitelakeineen siirretään tulemaan voimaan 1.10.2024. Tämä vaikuttaa tämän vuoden toimintaan niin, että suunniteltua henkilöstöä ei palkata lisää vammaispalveluihin ja palkkakulujen vähentäminen voidaan ottaa toteutumatta jääneiden tavoitteiden tilalle. Kotikuntalaskutukseen tuli muutos hyvinvointialueiden aloittamisen myötä, joka tarkoittaa maksujen poistumista muiden hyvinvointialueille muuttaneiden asiakkaiden osalta ja tämä talouden tavoite toteutuu. Ostopalvelujen kulut kuitenkin tulevat ylittymään.

Vammaisten asuminen sekä päivä- ja työtoiminta palvelualueen ateriamaksujen korotus on otettu käyttöön 1.1.2023 alkaen, jolta osin taloudellinen tavoite tulojen kasvun osalta toteutuu. Työvoimanvuokrausta on saatu vammaispalvelujen asumisyksiköissä vähennettyä kevään aikana suunnitelmallisesti esihenkilöiden kanssa. Taustalla on reagointi yksiköiden tilanteisiin, jossa omaa henkilöstöresurssia on tarkasteltu kriittisesti verrattuna asiakkaiden hoitoisuuteen. Näin ollen olemassa olevaa resurssia on pystytty tehostamaan ja sitä kautta vuokratyövoimaa vähentämään.

Mahdollisesti toteuttamatta jäävien tai siirtyvien toimenpiteiden tilalle on etsitty ja tullaan etsimään korvaavia toimenpiteitä toimialuejohtajan johdolla.

4.2.5 Pelastuslaitos

Pelastuslaitoksen toimialue tulee saavuttamaan sille talouden tavoiteohjelmassa asetetut tavoitteet. Hallinto- ja logististen tehtävien hoitaminen on integroitu soveltuvilta osin yhteisten palvelujen kanssa. Tehtävien uudelleen järjestelyillä saavutettiin hallinto- ja asiantuntijatehtävissä 1,5 htv säästöt. Kalusto- ja varustehankintoja on priorisoitu uudelleen siten, että näistä hankinnoista saavutetaan 0,1 milj. euron säästöt. Lisäksi säästöjä haetaan palvelujen ostoista purkamalla mm. Meitan ja valtion tietohallinnon päällekkäisyyksiä. ICT-palvelujen toiminnallisen muutoksen toteutusta jatketaan erillisen suunnitelman mukaisesti. Tavoitteena on siirtyä käyttämään pääsääntöisesti valtion tietohallinnon palveluita (TUVE) vuoden loppuun mennessä. Siirtymistä ovat hidastaneet tietokoneiden ja tulostimien heikko saatavuus. Tilannekeskuksen ja hoidontarpeen arvioinnin toteutus yhteistyössä henkilöstöpalvelujen kanssa on toteutunut tavoiteohjelman mukaisesti.

5 Toimialueiden tavoitteet ja tunnusluvut

5.1 YHTEISET PALVELUT

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Tietojärjestelmien osalta uudet talous- ja henkilöstötietojärjestelmät on otettu käyttöön kuluvan vuoden alussa. Taloustietojärjestelmä toimii tällä hetkellä normaalisti, mutta henkilöstötietojärjestelmän käytössä on ollut haasteita koko alkuvuoden ajan ja niitä on edelleen. Palvelukeskuksen (Meita Oy) kanssa on yhteistyössä päädytty keskeyttämään HR-järjestelmän käyttöönotto ja uuden järjestelmän käyttöönoton valmistelu on aloitettu. Tavoite on saada uusi HR-järjestelmä käyttöön vuoden 2024 ensimmäisellä puoliskolla. Talouspalveluissa jatketaan edelleen vuonna 2022 aloitetun sosiaali- ja terveyshuollon sekä pelastustoimen uudistamiseen liittyvän ICT-muutoshankkeen toteuttamista. Meneillään olevan ICT-hankkeen yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on mahdollistaa nykyisten tietojärjestelmien saattaminen lakimuutosten myötä tapahtuvien muutosten vaatimille tasoille. Tämä on etenemässä suunnitellusti.

Investointisuunnitelman ja talouden tavoiteohjelman valmistelu ovat olleet merkittäviä alkuvuonna toteutettavia kokonaisuuksia. Investointisuunnitelma tullaan synkronoimaan palvelustrategian toteutuksen kanssa ja tavoiteohjelman valmistelu on edennyt pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti. Palveluja tuottavilla toimialueilla on vielä selvityksessä korvaavien toimenpiteiden löytäminen, jos tavoiteohjelman toteuttamisessa on tullut odottamattomia haasteita.

Strategia- ja konsernipalvelujen keskeinen valmistelutehtävä on ollut palvelustrategian ja -verkon valmistelu. Tämä valmistelu on edennyt tavoitteiden mukaisesti, aluevaltuusto teki päätöksen palvelustrategiasta kesäkuun kokouksessaan.

Erytisryhmien asumisen vuokraus siirtyi kunnilta hyvinvointialueelle uutena toimintana kuluvan vuoden alussa. Palvelun rakentaminen on pitänyt sisällään vuokraukseen ja laskutukseen käytettävän ohjelmiston käyttöönoton ja prosessien yhdenmukaistaminen hyvinvointialueen ympäristöön. Vuokrattavia asuntoja on noin 1 500, jotka olemme vuokranneet yhteiset tilat mukaan lukien vuokranantajilta ja asunnot vuokraamme edelleen asiakkaille.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tulosenusteeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	Muutettu TA2023 OVK2	TPE 2023 (OVK1)	TPE 2023 (OVK2)	TPE/Muutettu TA
Toimintatuotot	22 155	24 025	23 826	27 741	115,5 %
Toimintakulut	149 953	153 101	155 262	156 744	102,4 %
Toimintakate	-127 798	-129 076	-131 436	-129 003	99,9 %
Valtion rahoitus	125 671	126 733	141 804	141 808	111,9 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 670	-2 470	-2 470	-2 469	100,0 %
Vuosikate	-4 798	-4 813	7 897	10 335	
Poistot ja arvonalentumiset	7 924	7 924	7 924	7 927	100,0 %
Tilikauden tulos	-12 721	-12 737	-26	2 409	
Poistoeron muutos	26	26	26	26	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-12 695	-12 711	0	2 435	

Taulukko 7. Yhteisten palvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Yhteisten palvelujen talousarvio on 12,7 milj. euroa alijäämäinen, koska yhteisiin palveluihin on kohdistettu koko hyvinvointialueen talousarviossa oleva alijäämä 11,9 milj. euroa sekä ympäristöterveydenhuollon yhteisiin palveluihin kohdistuvat kustannukset 0,8 milj. euroa. Tilinpäätösennusteessa ylimääräisestä kertaerästä on oletettu katettavan talousarviossa oleva alijäämä. Toimintatuotoissa ja -kuluissa tapahtuneet muutokset johtuvat talouden tavoiteohjelman sekä valtionavustuksen kohdentamisesta.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Yhteiset palvelut saavuttaa taloustavoitteensa toteuttamalla vähintään oman osuutensa talouden tavoiteohjelmasta, joka oli 7,1 milj. euroa. Tällä hetkellä näyttää, että talouden tavoiteohjelma toteutuu yhteensä yhteisten palvelujen tasolla, vaikka eri sektoreiden välillä on vaihtelua.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Koko alkuvuosi oli kesäkuulle saakka kahden organisaation eteen työskentelyä. Kuntayhtymän tilinpäätöksen valmistelu yhtä aikaa hyvinvointialueen vaatimien uusien tehtävien haltuunoton kanssa sekä erilaiset aikaisempien vuosien aineistotarkastelut ovat työllistäneet yhteisten palvelujen henkilökuntaa merkittävästi. Valtion lakivalmisteluihin liittyvien lausuntojen määrä hyvinkin nopealla aikataululla on myös ollut kuormittavaa. Johtoryhmäläisten työmäärät ovat pysyneet erittäin korkealla tasolla, mikä saattaa vaikeuttaa strategisten tavoitteiden sekä talouden tavoiteohjelman johtamisen johtamista.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palkkaustaso on jäänyt jälkeen esim. yhteistoiminta-alueen sisällä, mikä heijastuu jatkuvasti osaavan ja ammattitaitoisen henkilökunnan saatavuuteen. Tällä on heijastusvaikutusta myös yhteisten palvelujen nykyisen henkilöstön pitovoimaan.

5.2 TERVEYS- JA SAIRAANHOITOPALVELUT

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Terveysasemien heikko lääkäritilanne vaikeuttaa palvelujen järjestämistä edelleen monessa paikassa. Lääkäripääsy ja yhteydenpääsy kohentuivat kuitenkin kesä-heinäkuussa hyvän sijaistilanteen vuoksi ja osin rauhallisten kesäkuukausien vuoksi. Terveysasemien heikko lääkäritilanne on heijastunut myös neuvola- ja kouluterveydenhuoltoon. Neuvola- ja kouluterveydenhuollon henkilöstön rekrytointihaasteet näyttävät maakunnan reuna-alueilla, joissa on myös pitkiä työkykyperäisiä poissaoloja, joihin ei ole saatu sijaisia. Hoitovelkaa syntyy etenkin näillä alueilla niin neuvolatoiminnassa kuin koulu- ja opiskeluterveydenhuollossakin. Lapsiperheiden yhteisasiakasohjauksen asiantuntijahoitajatiimin työ kansallisen mielenterveysstrategian valtionrahoituksen mahdollistamana käynnistyi toukokuussa 2023. IPC- ja LP-palvelumallin jalkauttamista ja osaamisen vahvistamista tehdään järjestelmällisesti, koska näillä menetelmillä voimme tukea asiakkaittemme mielenterveyttä ja hyvinvointia.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa lääkäritilanne kevään aikana on edellisvuotta parempi ja ennuste on loppuvuoden osalta hyvä. Tämä tarkoittaa sitä, että kalliita ostopalveluita voidaan edelleen maltillisesti vähentää.

Tiukkenevaan, 14 vuorokauden hoitotakuuseen varaudutaan toimintaa kehittämällä.

Hoitokoordinaattoritoimintaa lisätään ja uutena toimintatapana ryhmämuotoisten ensilinjan hoitojen työntekijöitä tullaan rekrytoimaan ja työnkuvia kehittämään tarpeeseen vastaamiseksi. Näyttöön perustuvan työhönvalmennuksen (IPS) osalta hanke päättyy ja saatujen kokemusten perusteella toimintaa tullaan omana toimintana jatkamaan vuoden 2023 loppuun. Työhön valmennus on osoittautunut vaikuttavaksi työtavaksi ja sitä olisi syytä jatkaa myös vuoden 2023 jälkeen.

Suun terveydenhuollossa hoitotakuu toteutuu tämänhetkisen lainsäädännön mukaisesti (180 vrk ja 1.9.2023 120 vrk). Strategiseksi mittariksi on suun terveydenhuollossa Siun sotessa asetettu jo nyt 90vrk mikä tulee voimaan hoitotakuun kiristyessä 1.11.2024. Toimenpiteinä hoitoon pääsyn parantamiseksi on otettu käyttöön palveluseteli ja jonon purku ostopalvelutyövoimalla viikonloppuisin. Virka-ajan ulkopuolisen päivystyksen ulkoistus on auttanut osaltaan kiirettömään hoitoon pääsyä. Kiireetön tarkastusjono (tällä hetkellä jonossa n. 1 800 henkilöä) on käytössä keskisellä alueella minkä purkamiseksi on suunnitteilla oman henkilöstön lisätyömahdollisuus iltaisin ja viikonloppuisin.

Kuntoutuksen palvelualueen strategiset kehittämishankkeet ovat edenneet suunnitelman mukaisesti (Hyke, Tulsoite, TulKoti). Palveluasumisen vastuulääkärimallipilotista on saatu hyviä tuloksia sekä asiakkailta että ammattilaisilta. Pilottia jatketaan vuoden 2023 loppuun, jonka jälkeen n. 600 asukkaan pilotti laajenee koskemaan asumispalvelua koko maakunnassa (2 500 asukasta). Fysioterapeuttien sähköiset ajanvaraukset on otettu käyttöön perusterveydenhuollon vastaanotoilla.

Muistipoliklinikan osalta kokonaisuudessaan tilanne vaihtelee jonon pysyessä kysynnän takia samalla tasolla verrattuna kevääseen 2023. Jononpurkua edelleen jatketaan sekä omana että ostopalveluna, geriatrin vastaanottoa viivästyttävät edelleen mm. kuvantamisen ruuhkautuminen CT-tutkimusten odotusajan ollessa noin 3 kuukautta.

Sairaalapalveluissa jonotustilanne on kokonaisuutena kesän aikana huonontunut. Toiminta palautuu kesän jälkeen normaalille tasolle elokuun puolivälistä alkaen, jonka jälkeen jonotilanteen odotetaan merkitsevästi korjautuvan.

Erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla on ollut jatkohoitopaikan jonottajia alkuvuonna vuotta 2022 vähemmän. Valitettavasti tilanne on kevään aikana alkanut jälleen huonontua ja erityisen hankalaksi tilanne on muotoutunut kesäkauden aikana. Tämä voi osaltaan kasvattaa leikkausjonoja, jos toimenpiteitä joudutaan perumaan sairaansijojen puutteessa. Myös ostopalveluilla pyritään lyhentämään jonoja ja tekemään leikkauksia oman sairaalan ulkopuolella. Ostopalveluilla ei jonoja yksin saada purettua. Oma leikkaustoimintaa tulisi saada korjattua, mutta tätä vaikeuttaa anestesia- ja kirurgiapula. Pula kirurgeista ja erityisesti kirurgiaan erikoistuvista lääkäreistä on pikkuhiljaa alkanut myös lisääntyä.

Yhteisasiakasohjauksen uusien tunnistusten määrä oli kesäkuun 2023 lopussa 176. Alkuvuoden aikana jonotusajat kasvoivat yli tavoiteajan (2 vko) ja keskimääräinen odotusaika palveluun oli 54 vrk. Ruuhkautunutta tilannetta on saatu hyvin purettua ja 4.7. ajanvarausta odottavien asiakkaiden määrä oli 33.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tulosenusteeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	Muutettu TA2023 OVK2	TPE 2023 (OVK1)	TPE 2023 (OVK2)	TPE/Muutettu TA
Toimintatuotot	30 945	31 620	32 808	31 650	100,1 %
Toimintakulut	323 542	323 045	337 949	337 580	104,5 %
Toimintakate	-292 597	291 426	-305 141	-305 931	-105,0 %
Valtion rahoitus	297 154	295 983	309 069	309 077	104,4 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0	
Vuosikate	4 557	4 557	3 928	3 146	
Poistot ja arvonalentumiset	4 866	4 866	4 867	4 866	100,0 %
Tilikauden tulos	-309	-309	-939	-1 720	556,7 %
Poistoeron muutos	309	309	309	309	100,0 %
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	0	-630	-1 411	

Taulukko 8. Terveys- sairaanhoitopalvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Keskitetysti tehtyjen kohdennusten perusteella tämän hetken ennuste näyttää, että toimialue päätyisi 1,4 milj. euroa alijäämäiseksi. Suurimpia haasteita talousarvioon nähden on tällä hetkellä palvelujen ostoissa, joiden arvioidaan ylittävän talousarvion yli 9 milj. euroa (9,1 %). Merkittävimpiä tekijöitä ovat lääkäripalvelujen ostot, Sarastialta ostettava vuokratyövoima ja laboratorio-ostot Islabilta sekä asiakaspalveluostot.

Mielenterveyspalveluissa on havaittavissa myös yksityisen puolen hintojenkorotusten vaikutuksia asumisen asiakaspalvelujen ostoihin, uusia hintoja ei ole vielä kuitenkaan vahvistettu kaikilta osin.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat- ryhmässä on ylityspaineita noin 3 milj. euron verran (6,5 %), osasyynä tähän ovat hintojen arvioitua suuremmat korotukset sekä mm. erikoissairaanhoidon jonojen purku. Hoitotarvikejakelu näyttää ylittävän sille varatun määrärahan kasvaneen asiakasmäärän sekä hintojen nousun takia.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Budjetin ylitys johtuu arviomme mukaan ensisijaisesti henkilöstöpulasta, jota korvataan ostopalveluilla ja aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin sekä ostopalveluihin liittyvästä hintojen noususta. Tulojen lisäämiseksi maksutuottojen laskutuksen tehostamista on jatkettu terveysasemilla.

Henkilöstöpulan korjaamiseksi rekrytointiin on panostettu. Siun sotella on ollut kampanja työvoiman saamiseksi. Ostopalveluita tulee vähentää erityisesti lääkäripalvelujen ostoissa, jossa hintaero on merkittävä. Onnistumisiakin on rekrytoinneissa ollut ja joitakin pitkään täyttämättä olleita lääkärinvirkoja on saatu täytettyä ja loppuvuonna ostopalveluita voidaan näiltä osin vähentää. Lääkäripalkkausta tullaan selkeyttämään, jolloin erilaiset lisät saadaan näkyviin suoraan tehtäväkohtaiseen palkkaan.

Ostopalvelujen käytön tarkastelua tulee tehdä niin, että niitä käytetään silloin kun se on toiminnallisesti ja taloudellisesti järkevää ja välttämätöntä. Se, että niitä joudutaan käyttämään vain oman toiminnan korvaajana henkilöstösaatavuuden haasteiden takia korkeilla yksikkökustannuksilla ei ole talouden kannalta kestävä. Tältä osin arviointia päästään tekemään uuden palvelustrategian kautta.

Sairauspoissaoloihin ja esim. SISU-työn käyttöön on kiinnitetty huomiota. Laboratoriotutkimusten osalta on käynnistetty selvittelyt kustannusten kohoamisen syiden tunnistamiseksi ja korjaamiseksi.

Uusi palveluverkko mahdollistaa parhaimmillaan kalleimmista ostopalveluista luopumisen.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Työvoimapula aiheuttaa suurimmat haasteet koko toimialueella. Uuden HR-järjestelmän käyttö jouduttiin lopettamaan ja tämä on vaikeuttanut laaja-alaisesti strategisten tavoitteiden toteutumisen seuranta. Veto- ja pitovoima vaikuttavat parantuneen, mutta hyvinvointialueen mahdollinen negatiivinen julkisuuskuva voi nopeasti huonontaa tilannetta. Työkykyperäisten poissaolojen määrä ei ole kääntynyt kaikilla palvelualueilla toivotusti laskuun, työterveyshuollon haasteet vaikeuttavat seuranta ja toimenpiteitä.

Vastaanotto- ja kuntoutuspalvelujen riskit liittyvät palveluverkon onnistuneeseen toimeenpanoon ja henkilöstön saatavuuteen sekä palvelutuotannon että talouden näkökulmasta. Esimerkiksi suunterveydenhuollossa joudutaan edelleen käyttämään ostopalveluhammaslääkäriresurssia niillä asemilla, mihin on erityisen haasteellista rekrytoida työntekijöitä. Tämä aiheuttaa omaan tuotantoon verrattuna 2,5-kertaiset kustannukset. Kokonaisuudessaan tiukkeneva PTH hoitotakuu yhdistettynä haastavaan lääkäriresurssin tilanteeseen ja hoitohenkilöstön huonoon saatavuuteen lisäävää riskiä siihen, että erityisesti terveysasemilla uuteen 14 päivän rajaan ei pystytä heti vastaamaan. Toimenpiteitä osana palvelustrategia- ja palveluverkkotyötä suunnitellaan.

Strategiseksi mittariksi on suun terveydenhuollolle Siun sotessa asetettu jo nyt 90 vrk mikä tulee voimaan hoitotakuun kiristytessä 1.11.2024. Toimenpiteinä hoitoon pääsyn parantamiseksi on otettu käyttöön palveluseteli ja jonon purku viikonloppuisin. Virka-ajan ulkopuolisen päivystyksen ulkoistus on auttanut osaltaan kiireettömään hoitoon pääsyä.

Palvelujen piiriin pääseminen on haastavaa myös erikoissairaanhoidossa, jossa suurimmat haasteet ovat ortopedialla ja silmätaudeilla. Silmätaudeilla lääkkärytövoima on suoraostolla ulkoistettu ja hoidon saatavuuteen liittyvät riskit ovat lähteneet pienenemään, mutta kustannukset kasvavat. Ortopediolla jonojen purkamista toteutetaan suoraostoilla, jossa vaikutus on samankaltainen.

Asiakkaiden yhteydensaannin parantaminen erilaisilla teknisillä ratkaisulla ja prosessien kehittämisellä on käynnistetty. Kehitystyön onnistuminen on sidoksissa hyväksytyyn palvelustrategian ja -verkon toimeenpanoa koskevaan päätöksen tekoon sekä useiden eri päällekkäisten hankkeiden onnistuneeseen läpivientiin. Riskiksi voivat muodostua kehittämistoiminnan viivästymiset, jotka vaikeuttavat strategisten tavoitteiden toteutumista.

5.3 IKÄIHMISTEN PALVELUT

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Lähes kaikki strategiset ja toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet täysin ja edenneet hyvin tavoitetta kohden. Omaishoito ja kotihoito ovat toteutuneet asetetussa ja lakisääteisessä tavoiteajassa. Asumispalveluissa on haasteita ja viiveitä, vaikka sijoituksia on tehty paljon (noin 300 kesäkuun loppuun mennessä) ja uusia yksiköjä on avautunut sekä Joensuussa että Kontiolahdella. Kesäkuun lopussa asumispalveluun odotti kaikkiaan 310 henkilöä, joista noin 140 oli odottanut 90 vrk tai enemmän. Kuitenkin keskimääräinen jonotusaika asumispalveluun oli lyhentynyt. Henkilöstön pitovoima on parantunut (9,7 %), samoin työkykyiset päivät ovat kehittyneet positiivisesti (20,6 %) edellisen vuoden alkuvuoteen nähden. Molemmissa tavoitearvot ovat saavutettu. Toimialueella on panostettu mm. työyhteisövalmentamiseen. Käytössä on Vanhustyön vatupassi ja SISU-työ, huomiota kiinnitetään perehdytykseen ja positiivisen ilmapiirin rakentamiseen. Kotona asuu noin 92 % yli 75-vuotiaista ja noin 8 % on ympärivuorokautisessa asumispalvelussa. Toiminnalliset tavoitteet ovat alkuvuoden osalta saavutettu. Asiakaspalaute (NPS on 45), etenee hyvällä kansallisella ja tavoitteenmukaisella tasolla. Vanhuspalvelulaki velvoittaa RAI-arvioinnin käyttöä. RAI-arvioinnit tehdään kaikissa Siun soten omissa sekä ostopalvelu- ja palvelusetelilyksiköissä.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tulosennusteeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	Muutettu TA2023 OVK2	TPE 2023 (OVK1)	TPE 2023 (OVK2)	TPE/Muutettu TA
Toimintatuotot	39 365	39 405	40 778	43 047	109,2 %
Toimintakulut	186 786	186 619	210 394	215 581	115,5 %
Toimintakate	-147 421	-147 214	-169 616	-172 534	117,2 %
Valtion rahoitus	147 797	147 591	155 961	155 965	105,7 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0		
Vuosikate	376	376	-13 655	-16 569	
Poistot ja arvonalentumiset	376	376	375	376	100,0 %
Tilikauden tulos	0	0	-14 030	-16 945	
Poistoeron muutos	0	0	0	0	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	0	-14 030	-16 945	

Taulukko 9. Ikäihmisten palvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Ikäihmisten palvelujen taloudellinen tilanne on erittäin haasteellinen erityisesti asumisen ostopalvelujen ja palvelusetelien, hoitajamitoituksen ja yleisen kustannustason nousun aiheuttamien hintojen korotusten takia. Keskitetysti tehtyjen kohdennusten perusteella tämän hetken ennuste näyttää, että toimialue päätyisi lähes 17 milj. euroa alijäämäiseksi. Toimintatuottojen ennustetaan toteutuvan 3,6 milj. euroa suurempina, mm. asumisen ostopalveluihin liittyvien asiakasmäärien kasvun takia. Toimintakulujen ylitys on ennusteessa lähes 29 milj. euroa. Merkittävin tähän vaikuttava tekijä on yksityisten palvelutuottajien erittäin suuret hintojen korotukset sopimusten irtisanomisprosessien yhteydessä, joiden talousvaikutus talousarvioon nähden on vähintään 18 milj. euroa. Sopimusten irtisanomisten taustalla oli lakivelvoitteisesti kasvanut henkilöstömitoitus ympärivuorokautisessa asumispalvelussa ja yleinen muu kustannusnousu inflaatioineen. Lisäksi asiakasmäärien kasvusta johtuvaa kasvua on vajaa 7 milj. euroa. Muiden palvelujen ostojen osalta kustannusten arvioidaan ylittävän noin 5 milj. euroa lähinnä työvoiman vuokrauksen takia. Erittäin vaikea taloustilanne tuo haasteita lakisääteisten palvelujen järjestämiseen.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Ikäihmisten palvelujen talouden hallinnan perustana on onnistua tavoiteohjelmassa esitetyissä toimenpiteissä. Näiden lisäksi on saatava asumisen oma palvelutuotanto täysimääräisesti käyttöön. Henkilöstön saatavuus ja pysyvyys ovat keskeisiä tekijöitä. Työvoiman vuokrauksen kustannusten hallitsemiseksi on vuokrauspalvelun käyttöä tarkasteltava ja saatava omaa henkilöstöä tarpeen mukaiseen joustavaan käyttöön. Hoitotarvikehankintojen osalta tehdään säännöllistä tarkastelua.

Oman palvelutuotannon suoritehintoja analysoidaan säännöllisesti, vertaillaan ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin päästäksemme palveluissa mediaanikustannustasolle. Omia asumisen yksioita pidetään mitoituksen mukaisesti tehokkaassa käytössä. Yhteistyötä oppilaitosten kanssa tehdään mm. kartoittamalla uusia kansainvälisiä-opiskelijaryhmiä henkilöstön saatavuuden ennakkoinnissa. Siun sote on sopinut Silkkitie yhtiön kanssa kansainvälisestä sotehenkilöstön rekrytoinnista Filippiineiltä alkaen keväällä 2024. Asumispalveluissa on käynnistetty henkilöstölle muutosvalmennukset asumisen rakenteiden keventämisestä, että tuetun ja yhteisöllisen asumisen määrää saadaan hallitusti nousemaan ympärivuorokautisen asumisen rinnalle. Hankerahoituksella on ostopalvelulääkäritykeä ollut käytettävissä asumispalveluissa. Henkilöstö on kokenut

ostolääkäripalvelut erittäin positiivisena. Toimintamalli on lisännyt yksiköissä työn mielekkyyttä, poistanut hoitajilta toistuvia yhteydenottoja vastaanottopalveluihin ja edistänyt työhyvinvointia. Vastuulääkärimallia laajennetaan ja palvelun kilpailuttaminen on alkanut.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Ikääntyvien määrän kasvun ja yhtäaikaaisesti koronan aiheuttaman hoivavelan takia palvelutarpeet ovat lisääntyneet erityisesti gerontologisessa sosiaalityössä, palvelutarvearvioinneissa, kotihoidossa ja asumispalveluissa. Henkilöstön saatavuuden pitkittyneet haasteet heijastuvat negatiivisesti palvelutarpeen arvioinnin oikea-aikaisuuteen sekä palvelujen järjestämiseen kotihoidossa ja asumispalveluissa, johon on jonoutumista. Henkilöstön saantihaasteet koskevat niin julkista kuin yksityistäkin palvelutuotantoa. Toimialueen eläköityvien työntekijöiden määrä on suuri. Asumisenostopalvelujen kustannukset ylittyvät huomattavasti alibudjetointitilanteessa. Palveluja on ostettava vanhusten asianmukaisen ja turvallisen palvelun järjestämiseksi sekä oikea-aikaisen palvelun turvaamiseksi. Talousarvion ylittyminen näyttää valitettavasti väistämättömältä.

5.4 PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strateginen tavoite palvelutarpeen arvioon pääsemistä on toteutunut lapsiperhepalveluissa ja työikäisten palveluissa. Opiskeluhuollossa on jatkettu rekrytoinnin edistämistä, jotta asiakasmitoitus toteutuisi oppilas- ja opiskeluhoitolaissa säädetyllä tavalla. Kuraattoripalvelussa rekrytoinnit ovat toteutuneet suunnitellusti. Psykologipalvelussa asiakasmitoitus työntekijää kohti ei täysin toteudu, vaikka tilanne on kehittynyt hivenen myönteisempään suuntaan ensimmäiseen osavuosisikatsaukseen verrattuna.

Alueellista opiskeluhuollon suunnitelmaa sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa on valmisteltu yhteistyössä toimialueiden ja kuntien edustajien kanssa. Tavoitteena on saada suunnitelmat aluevaltuuston hyväksyttäväksi kuluvan vuoden aikana.

Lastensuojelussa rekrytointihaasteet ovat edelleen mittavia erityisesti sosiaalityöntekijöiden osalta. Saatavuuden parantamiseksi on käytössä erilaisia toimia mm. rekrytointi- ja sitouttamislisä sekä rekrytointiyrittysten käyttö. Lastensuojelussa kerätään säännöllisesti asiakaspalautetta Roidu-palautteenantojärjestelmällä palvelujen edelleen kehittämiseksi. Lastensuojelussa on näkyvissä raskaimpien palvelujen kasvu mm. erityisen huolenpidon laitoshoidon ja laitostenmuotoinen perhekuntoutus ovat yli kaksinkertaistuneet edelliseen vuoteen verraten.

Opiskeluhuollon ja kasvatus- ja perheneuvonnan sekä lastensuojelun asiakkuuksissa korostuvat erilaisten sosiaalihuollollisten tuen tarpeiden lisäksi mielenterveyteen ja mielen hyvinvointiin liittyvät hoidolliset tarpeet, minkä seurauksena palvelun sisällössä painottuvat toistuvasti hoidolliset tavoitteet sosiaalihuollon lakisääteisten tavoitteiden rinnalla.

Vammaispalvelujen kahden palvelualueen yhteinen pilotti ”sympipiksi” nimetyn RAI-arviointivälineen (lasten ja nuorten interRAI-ChyMH-DD toimintakyvyn arviointivälineen) pilotointi toteutettiin kevään 2023 aikana. Pilotin

kokemusten pohjalta tehtiin jatkosuunnitelmat tämän arviointiväliseen käyttönotolle. Vammaispalvelujen avustajakeskus ottaa käyttöön Saga-toiminnanohjausjärjestelmän syyskuun loppupuolella.

Kuntouttava työtoiminta on käynnistynyt hyvin ja yhteistyö kuntien kanssa on lähtenyt myös hyvin liikkeelle. Kaikkien kuntien alueilla ei ole pajatoimintaa ja kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään myös ostopalveluna, joka on kilpailutettu. Taloussosiaalityön tiimi aloitti työskentelyn 1.5.2023 ja sosiaalinen luototus aloitetaan elokuussa 2023.

Henkilöstön työkykyisten päivien lisäämisessä on onnistuttu. Työkykyisten päivien määrä on noussut 18,8 % suhteutettuna henkilötyövuosiin ja verrattuna vuoteen 2022 ollaan tavoitteessa. Henkilöstön rekrytointiin on panostettu eri tavoin mm. oppisopimusopiskelijoiden koulutuksella sekä rekrytointi- ja sitouttamislisiä käyttöönottamalla. Henkilöstön lähtövaihtuvuus on ollut alkuvuonna 8,4 % (strateginen tavoite alle 10 %), jonka osalta ollaan tavoitteessa.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tulosennusteeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	Muutettu TA2023 OVK2	TPE 2023 (OVK1)	TPE 2023 (OVK2)	TPE/Muutettu TA
Toimintatuotot	7 096	6 873	7 672	7 769	113,0 %
Toimintakulut	127 223	126 866	136 104	138 171	108,9 %
Toimintakate	-120 127	-119 993	-128 433	-130 402	108,7 %
Valtion rahoitus	120 244	120 109	123 844	123 848	103,1 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0	
Vuosikate	116	116	-4 588	-6 554	
Poistot ja arvonalentumiset	116	116	116	116	100,0 %
Tilikauden tulos	0	0	-4 704	-6 671	
Poistoeron muutos	0	0	0	0	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	0	-4 704	-6 671	

Taulukko 10. Perhe- ja sosiaalipalvelujen lyhennetty tuloslaskelma

Perhe- ja sosiaalipalvelujen taloudellinen tilanne on haasteellinen. Keskitetysti tehtyjen kohdennusten perusteella tämän hetken ennuste näyttää, että toimialue päätyisi 6,7 milj. euroa alijäämäiseksi. Merkittävin tekijä on asiakaspalvelujen ostojen ylitys, jonka arvioidaan olevan yli 10 milj. euroa, johon vaikuttavat pääasiassa palvelutarpeen ja hintatason kasvu. Suurimmat ostopalvelujen ylitykset ovat tulossa lastensuojelun sijaishuollon ja asumispalvelujen ostoissa. Muiden palvelujen ostoissa työvoimavuokrauksen osuus on ylittämässä talousarvion 1,1 milj. eurolla rekrytointihaasteiden vuoksi.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Oman työn ja ostopalvelujen suhteen tarkastelua on jatkettu. Oman työn osuutta on lisätty niissä toiminnoissa, joissa lisääminen on mahdollista. Vammaispalvelujen asumisen ja työtoiminnan palvelualueella oppisopimusopiskelijat otetaan yksikön vahvuuteen heti, kun opinnot ja osaaminen ovat riittävällä tasolla. Vakituisten varahenkilöstön käyttöä tehostetaan yhdessä henkilöstöpalvelujen rekrytointiyksikön kanssa.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Lapsiperheiden palveluissa ja lastensuojelussa asiakkaiden palvelutarpeessa korostuvat mielen hyvinvointiin ja mielenterveyteen liittyvät pulmat, mikä aiheuttaa haasteen palvelutuotannolle sekä palvelujen koordinoimiselle ja yhteensovittamiselle. Palvelutarve kasvaa osittain myös ensisijaisten sote-palvelujen puutteen vuoksi.

Talouden tuloksellisuuteen vaikuttaa se, että omaa tuotantoa ei ole voitu lisätä henkilöstön saatavuushaasteiden vuoksi. Lisäksi tarvittaisiin investointeja erityisesti vaativan asiakaskunnan palvelutarpeiden järjestämiseksi. Hyvinvointialueen joillakin alueilla on vähän ostopalvelujen tarjoajia. Ostopalvelujen kustannukset ovat kasvaneet myös inflaation myötä ja taloudellinen tavoite on mahdoton toteuttaa. Yksityiset palvelutuottajat ovat tehneet omia ratkaisujaan vammaisten ja sosiaalisen asumisen palvelutuotannon osalta (esimerkiksi sopimuksen irtisanominen ja/tai palvelutuotannon keskittäminen eri asiakasryhmien osalta).

5.5 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO

Ympäristöterveydenhuolto huolehtii lakisääteisten elintarvikevalvonnan, terveydensuojelun, tupakka- ja lääkelain valvonnan sekä eläinlääkintähuoltolain mukaisten tehtävien järjestämisestä Siun soten alueella.

Ympäristöterveydenhuollon rahoitus on edelleen kuntaperusteinen, joten valtionrahoitukseen liittyvä talouden tavoiteohjelma ei koske ympäristöterveydenhuoltoa sellaisenaan.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Terveysvalvonnan toiminta ja tarkastusmäärät ovat toteutuneet tavoitteiden ja valvontasuunnitelman mukaisesti.

Eläinlääkintähuollon palvelujen saatavuus on kesän aikana osin heikentynyt kiireettömien peruseläinlääkäripalvelujen osalta johtuen henkilöstöressurssivajeesta. Tästä johtuen eläinlääkärikäyntien toteuma on edellisvuosia alhaisempi. Palvelujen saatavuuden arvioidaan olevan kuitenkin edelleen valtakunnallisten tavoitteiden mukainen. Eläinlääkärivastaanotoilla kerätty asiakaspalaute on erinomaisella tasolla, NPS 94. Palvelut on pystytty turvaamaan motivoituneen, osaavan ja joustavan henkilöstön ansiosta. Tilanne on kuitenkin lisännyt työntekijöiden kuormitusta päivittäisessä työssä ja lisäksi viranhaltijat ovat joutuneet osallistumaan virka-ajan ulkopuoliseen päivystykseen normaalia useammin, mikä pidempään jatkuessaan heikentää työhyvinvointia sekä pito- ja vetoa.

Valvontaeläinlääkärien tekemien tarkastusten määrä on aiempia vuosia alhaisempi, johtuen henkilöstöressurssivajeesta. Kiireelliset tehtävät on pystytty hoitamaan, mutta kiireettömäksi arvioiduissa

tapauksissa on jonoutumista. Lintuinfluenssan esiintymisen riski luonnonlinnuissa on kasvanut ja eläinlääkintähuolto varautuu tilanteeseen. Toistaiseksi tapauksia ei ole Siun soten alueella todettu.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Ympäristöterveydenhuollon talouden arvioidaan toteutuvan talousarvion mukaisesti.

1000 EUR	TA2023	Muutettu TA2023 OVK2	TPE 2023 (OVK1)	TPE 2023 (OVK2)	TPE/Muutettu TA
Toimintatuotot	5 272	5 272	5 272	5 273	100,0 %
Toimintakulut	4 439	4 424	4 439	4 453	100,7 %
Toimintakate	833	849	833	820	96,6 %
Valtion rahoitus	0	0	0	0	
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0	
Vuosikate	833	849	833	820	96,6 %
Poistot ja arvonalentumiset	7	7	7	7	99,8 %
Tilikauden tulos	826	842	827	813	96,6 %
Poistoeron muutos	0	0	0	0	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	826	842	827	813	96,6 %

Taulukko 11. Ympäristöterveydenhuollon lyhennetty tuloslaskelma

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Talousarvion arvioidaan toteutuvan nykyisillä toimenpiteillä. Ympäristöterveydenhuolto jatkaa edellisten vuosien tapaan tarkkaa talousarvion seuranta ja ryhtyy tarvittaessa lisätoimiin talousarviossa pysymiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon uusi maksutaksa on otettu käyttöön 1.5.2023 ja sen mukaisesti ympäristöterveydenhuollon valvonnan tuntihintaa on korotettu noin 5 %. Aluevaltuusto teki päätöksen 16.5.2023 eläinlääkintähuollon asiakasmaksujen uudesta toimenpidemaksuluokasta, jota käytetään muun muassa osassa leikkauksista ja vaativimmissa hammashoidoissa. Tämä on otettu käyttöön 1.7.2023.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Eläinlääkäreiden vaikea saatavuustilanne kuormittaa eläinlääkintähuollon vakituista henkilöstöä ja sillä voi olla negatiivinen vaikutus henkilöstön pitovoimaan ja työhyvinvointiin. Eläinlääkäripalvelujen osalta henkilöstöressurssin ennakoitaan heikentyvän entisestään alkusyksystä, koska kesän aikana avoinna olleisiin virkoihin on saatu vain osittain hakijoita. Tulevissa rekrytoinneissa onnistuminen on välttämätöntä, muutoin tilanne vaarantaa eläinlääkäripalvelujen järjestämisen osalla alueista tulevan syksyn aikana. Veto- ja pitovoiman osalta monien muiden keinojen ohella on varmistettava myös kilpailukykyinen palkkaus.

Valvontaeläinlääkäreiden osalta henkilöstöressurssin ennakoitaan parantuvan syksyllä. Lintuinfluenssatilanteen kehittyminen saattaa kuitenkin lisätä eläintautivalvonnan työmäärää merkittävästi.

Eduskunnan helmikuussa hyväksymän uuden eläinlääkintähuoltolain vaikutukset julkisten eläinlääkäripalvelujen järjestämiseen ovat edelleen osin kansallisesti hahmottumattomat, eikä asetusta lain voimaantulon ajankohdasta ole vielä annettu. Maa- ja metsätalousministeriön aiemman arvion mukaan laki astuisi voimaan vuonna 2024.

5.6 PELASTUSLAITOS

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Pekkalan pelastusaseman toiminta käynnistyi uusissa toimitiloissa kesäkuun aikana. Pelastusasemalle sijoitettiin välittömään lähtövalmiuteen pelastusyksikkö ja ambulanssi. Toimintojen siirtyminen Pekkalaan nopeuttaa merkittävästi Joensuun ydinkeskustan ja Pielisjoen itäpuolisen alueen kiireellisen avun saatavuutta.

Ensihoidon johtamisjärjestelmää vahvistettiin palkkaamalla kolme alueellisesti työskentelevää ensihoitomestaria Joensuun, Pielisen-Karjalan ja Keski-Karjalan alueille.

Ikäihmisten palvelujen toimialueen ja pelastuslaitoksen välistä yhteistyötä on tiivistetty ja palveluintegraatiota syvennetty kotihoidon osa-alueella. Pelastuslaitos huolehtii säännöllisten yöaikaisten kotihoidon käyntien, turvapuhelinkäyntien, hoidontarpeen arviointien ja kotihoidossa saattohoitopotilaiden tukemisesta. Toiminta käynnistettiin tammikuun alusta lukien Lieksassa ja helmikuun alusta lukien Joensuun seudun alueella sekä Kiteen alueella huhtikuun alusta lukien.

Pelastustoimella on ollut hälytystehtäviä alkuvuonna yhteensä 1 964 kappaletta. Tehtävät ovat vähentyneet noin 6,8 % edelliseen toimintavuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Pelastustoimen yksittäisten riskiruutujen toimintavalmiuden toteutumista seurataan riskiruututasoisesti. Palvelutaso on toteutunut pääsääntöisesti palvelutasopäätöksen mukaisena, mutta palvelutasossa on myös puutteita. Alkuvuoden aikana ei olla saavutettu Rantakylän alueella ensimmäiselle riskiruudulle asetettua tavoitetta. Lisäksi tavoiteaikaa ei olla saavutettu Lehmon, Kontiolahden, Ylämyllyn, Valtimon ja Nurmeksen alueella yksittäisissä 2. riskiluokan ruuduissa. Pelastustoiminnan toimintavalmiusajat ovat parantuneet toisen vuosineljänneksen aikana Joensuun ydinkeskustan ja Nurmeksen alueilla.

Pelastuslaitoksen valvontatehtävät ja onnettomuuksien ehkäisyn muut tehtävät ovat toteutuneet lähes valvontasuunnitelman mukaisesti. Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana suoritettiin 1 161 valvontatehtävää, mikä on 64,5 % koko vuodelle asetetusta tavoitteesta. Erilaisiin koulutustilaisuuksiin on osallistunut 9 650 henkilöä, mikä on 29,6 % tavoitteesta. Ikäihmisten koteihin on tehty 187 turvallisuuskatselmusta. Valvontatehtäviä suorittavien pelastusviranomaisten vaikean saatavuusongelman vuoksi palvelujen järjestäminen on vaatinut poikkeuksellisen paljon erilaisia toiminnallisia järjestelyjä, eikä kaikkia valvontasuunnitelmassa asetettuja tavoitteita tulla saavuttamaan.

Ensihoitopalvelulla on ollut puolen vuoden aikana yhteensä 21 852 ensihoitotehtävää. Tehtävämäärät ovat vähentyneet 0,3 % edelliseen toimintavuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Ensihoitopalvelun kohtaamista potilaista jätettiin kuljettamatta hoidontarpeen arvioinnin jälkeen 40 % (x-tehtävät sis. kotiin vietävien palvelujen tukitehtävät), kyseiset potilaat eivät täyttäneet kuljetuskriteereitä tai tilanne hoidettiin kohteessa.

Tehtävämäärien väheneminen ja kohteessa hoidettujen potilaiden osuuden lisääntyminen aiheuttavat toimintatuottoihin on 0,3 milj. euron vajeen.

Ensihoidon toimintavalmius on toteutunut pääsääntöisesti palvelutasopäätöksen mukaisesti. Alkuvuoden aikana 90 % toimintavalmiustavoitetta ei olla saavutettu kiireellisissä tehtävissä Joensuun ydinkeskustan alueella ja koko maakunnan alueella C 90 % tehtäväluokassa.

Tilannekeskuksessa aloitettu ensihoitopalvelun kiireettömien tehtävien hoidon tarpeen arviointi on käynnistynyt suunnitellusti. Hoidon tarpeen arvioinnin perusteella ohjataan noin 300 asiakasta kuukaudessa oikeaan avun piiriin.

Hyvinvointialueen yhteinen varautuminen

Pohjois-Karjalan alueellinen riskiarvio on laadittu alkuvuoden aikana. Turvallisuuden ja varautumisen lautakunta hyväksyi alueellisen riskinarvion huhtikuussa.

Hyvinvointialueen tilannekeskuksen käynnistysprojekti on edennyt suunnitellusti. Tilannekeskus koordinoi sosiaali- ja terveystalouden, pelastuslaitoksen sekä ympäristöterveydenhuollon tilannekuvia koko maakunnan alueella niin asiakkaiden ja työntekijöiden kuin johdonkin tarpeisiin. Tilannekeskus aloitti toimintansa toisen vuosineljänneksen aikana.

Hyvinvointialueen valmiussuunnitelman yleisen osan laatiminen on käynnistynyt.

Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimialueiden tilinpäätösennusteet on laadittu siten, että hyvinvointialueen tulosennusteeseen vaikuttavat tekijät on kohdennettu palveluja tuottaville toimialueille pääsääntöisesti toimintakulujen suhteessa. Selkeät toimialueelle kuuluvat muutostekijät on huomioitu suoraan toimialueen ennusteessa.

1000 EUR	TA2023	Muutettu TA2023 OVK2	TPE 2023 (OVK1)	TPE 2023 (OVK2)	TPE/Muutettu TA
Toimintatuotot	6 400	6 369	6 539	6 083	95,5 %
Toimintakulut	27 924	28 343	29 380	29 668	104,7 %
Toimintakate	-21 524	-21 974	-22 841	-23 585	107,3 %
Valtion rahoitus	22 605	23 055	23 922	23 923	103,8 %
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	0	
Vuosikate	1 081	1 081	1 081	337	
Poistot ja arvonalentumiset	1 081	1 081	1 081	1 078	99,7 %
Tilikauden tulos	0	0	0	-741	
Poistoeron muutos	0	0	0	0	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	0	0	0	-741	

Taulukko 12. Pelastuslaitoksen lyhennetty tuloslaskelma

Pelastuslaitoksen taloudellinen tilanne on haasteellinen. Ensihoitopalvelujen ulkoiset toimintatuotot eivät tule toteutumaan suunnitellusti. Toimintamallien muutokset aiheuttavat toimintatuottoihin noin 0,3 milj. euron vajeen. Toimintakulujen ennustettu ylitys on 1,3 milj. euroa, joka johtuu henkilöstökulujen ylittymisestä. Henkilöstökulujen ylittyminen johtuu operatiivisen henkilöstön työajan muutoksen ja kesäkuussa maksettavan palkkojen kertaerän johdosta. Lounais-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt työsuojelun poikkeusluvan pelastus- ja ensihoitohenkilöstölle siten, että operatiivisen henkilöstön työaika voidaan järjestää 24 tunnin työvuoroissa ja säännöllinen työaika on keskimäärin 40 tuntia viikossa enintään 52 viikon tasoittumisjakson aikana. Operatiivisen henkilöstön työaika lyhenee viikossa kahdella tunnilla. Työnantajalle aiheutuu työajan lyhennyksestä operatiivisen toiminnan henkilöstömenoihin noin 0,85 milj. euron lisäkustannukset.

Toimenpiteet talousarviossa pysymiseksi

Pelastuslaitos siirtyy ICT-palvelujen osalta turvallisuusverkon (TUVE) käyttäjäksi. ICT-palvelujen ostoissa olevia päällekkäisyyksiä vähennetään nopeutetulla aikataululla. Meitan ICT- palvelujen ostoista luovutaan soveltuvien osin kolmessa vaiheessa 6/23, 9/23 ja 12/23.

Määräaikaisen henkilöstön/sijaisten palkkaamisen harkintakriteereitä on tiukennettu. Päällikkö- ja asiantuntijatehtävien sijaisuudet hoidetaan sisäisin järjestelyin.

Pelastuslaitoksen talousarviosta kohdennetaan palveluintegraation kehitystyöhön kustannuksia toiminnan ja vakiinnuttamisen ja kehittämisen valtionavustukseen 0,5 milj. euroa.

Strategisten tavoitteiden toteutumista vaikeuttavat tekijät

Pelastushenkilöstön vaikea saatavuustilanne kuormittaa päätoimista henkilöä ja vaikuttaa lakisääteisistä tehtävistä suoriutumista.

Taloudelliset reunaehdot eivät mahdollista pelastustoimen palvelutasopäätöksessä vuodelle 2023 suunniteltujen kehittämistoimenpiteiden toteuttamista. Lisäksi pelastustoimen palvelutason ylläpitäminen pelastuslain edellyttämällä tasolla ja palvelutasopuutteiden korjaaminen tulee olemaan haasteellista.

Ensihoitopalvelujen kehittämisohjelman mukaisesti palvelutuotannon järjestelyihin tehtiin kuluvan vuoden alusta useita kehittämistoimenpiteitä. Kehittämistoimenpiteiden vaikutuksia lakisääteisten palvelujen toteutumiseen pystytään arvioimaan luotettavasti kolmannen osavuosisikatsauksen yhteydessä.

5.7 TYTÄRYHTIÖT

Polkan tavoitteista emon kanssa yhteistyötä edellyttävät hankkeet ovat työn alla, mutta etenevät hitaasti. Talouden tavoiteohjelman mukaisia säästöjä on ollut määrä päästä valmistelemaan palvelustrategian hyväksymisen jälkeen, mutta tavoitetta ei tulla saavuttamaan. Yhtiössä on käyty muutosneuvottelut talouden hallitsemiseksi, mutta tilikaudesta on tulossa alijäämäinen. Polkan 14 eri organisaatiokulttuurin yhdistäminen ei etene suunnitellusti.

Siun työterveyden tavoitteet ovat pääosin toteutumassa. Osakeannissa yhtiöön tuli 8 uutta omistajaa. Yhtiön alkuvuosi on ollut ylijäämäinen, mutta kahden isomman kunta-asiakkaan siirtyminen pois asiakkuuksista heikentää tulopuolta loppuvuonna ja toimenpiteitä talouden hallinnaksi tarvitaan. Yhtiön uusi toimitusjohtaja aloitti toukokuun puolivälissä. Lääkäritilanne parantui kesällä johtavan lääkärin rekrytoinnin onnistuttua.

Kiinteistöosakeyhtiöillä huoneistojen vuokrausasteet ovat lähes tavoitteen mukaisia. Tikkamäen Vuokratalojen peruskorjaukset etenevät suunnitellusti, ja ovat toteutuneet ennakoitua edullisemmin. Paiholankoskella asukkaiden vaihtuvuus on melko suurta ja vuokratilastit ovat heikentäneet tulopuolta. Yhtiöiden korjaushankkeet etenevät suunnitellusti ja ne on rahoitettu tulorahoituksella ja varauksilla.

Tikkamäen Palveluilla uusi kahvila on lisännyt myyntiä merkittävästi. Pysäköinti- ja vuokraustoimintaa rasittaa korkea lainamäärä, johon liittyy korkoriski.

Siun säätiön toimintaa haastaa lahjoitusten saaminen ja sijoitustoiminnan tuottojen taso. Hallinnollisten kulujen suhteellisesti korkea taso rasittaa taloutta. Hyvinvointialueuudistuksen aiheuttama sääntömuutos on työn alla, ja uudet säännöt on ennakkotarkastettu kesällä PRH:ssa

6 Tuloslaskelmat

Taulukossa 13. on esitetty hyvinvointialueen talousarvio, muutettu talousarvio sekä tilinpäätösennuste. Talousarvioon on tehty tässä vaiheessa ainoastaan kustannusneutraaleja muutoksia toimialueiden välillä, jotka johtuvat pääasiassa talouden tavoiteohjelman tarkemmasta kohdentumisesta. Valtionrahoituksen lopullinen määrä tarkentuu vasta syksyllä 2023, joten siitä syystä valtionrahoitukseen ei tehdä talousarviossa vielä virallisia muutoksia.

1000 EUR	TA2023	TA2023 OVK1	Muutos OVK2	Muutettu TA2023 OVK2	TPE 2023 (OVK1)	TPE 2023 (OVK2)	TPE/Muutettu TA
Toimintatuotot	111 234	113 564	0	113 564	116 895	121 563	107,0 %
Myyntituotot	32 420	32 092	0	32 092	32 253	33 592	104,7 %
Maksutuotot	51 023	51 359	-52	51 307	51 804	54 559	106,3 %
Tuet ja avustukset	15 303	17 103	0	17 103	20 403	20 403	119,3 %
Muut toimintatuotot	12 487	13 009	52	13 062	12 434	13 009	99,6 %
Toimintakulut	819 868	822 398	0	822 398	873 529	882 198	107,3 %
Henkilöstökulut	448 018	444 524	-77	444 447	445 114	448 823	101,0 %
Palvelujen ostot	252 744	263 855	877	264 732	312 596	316 855	119,7 %
<i>Asiakaspalvelujen ostot</i>	135 516	136 149	897	137 046	166 211	175 503	128,1 %
<i>Muiden palvelujen ostot</i>	117 229	127 706	-20	127 686	146 385	141 352	110,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	58 626	57 311	75	57 386	60 025	60 311	105,1 %
Avustukset	17 388	14 618	-800	13 818	14 688	14 118	102,2 %
Muut toimintakulut	43 092	42 090	-75	42 015	41 105	42 090	100,2 %
Toimintakate	-708 634	-708 834	0	-708 834	-756 634	-760 635	107,3 %
Valtion rahoitus	713 471	713 471	0	713 471	754 600	754 620	105,8 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 670	-2 470	0	-2 470	-2 470	-2 470	100,0 %
Vuosikate	2 166	2 166	0	2 166	-4 504	-8 485	
Poistot ja arvonalentumiset	14 370	14 370	0	14 370	14 370	14 370	100,0 %
Tilikauden tulos	-12 204	-12 204	0	-12 204	-18 874	-22 854	
Poistoeron muutos	335	335	0	335	335	335	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-11 869	-11 869	0	-11 869	-18 538	-22 519	

Taulukko 13. Hyvinvointialueen talousarvio, muutettu talousarvio sekä tilinpäätösennuste